

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ
НА
XXII^{ТО} ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
III РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 30

София, срѣда, 29 януарий

1930 г.

33. заседание

Вторникъ, 28 януарий 1930 година.

(Открито отъ председателя А. Ц. Цанковъ въ 16 ч. 28 м.)

Председателъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следниѣ г. г. народни представители: Абаджиевъ Йоранъ, Агушевъ Еми-чъ, Апостоловъ Драгомиръ, Барбанакъ Рангелъ, Бояжиевъ Стефанъ, Василевъ Ради, Владовъ Никола, Вълчовъ Вълчо Даскаловъ, х. Галибовъ Хюсеинъ, Георгиевъ Павелъ, Георгиевъ Стойчо, Данчевъ Панайотъ, Димитровъ Владимиръ, Дрънски Димитъръ, Думановъ д-ръ Никола, Дяковъ д-ръ Цвѣтанъ, Ерменковъ Трифунъ, Ецовъ Борисъ, Ивановъ Савчо, Икономовъ Димитъръ, Инглизовъ Иванъ, Казанклиевъ Георги, Казанджиевъ Иванъ, Кожаклиевъ Колю, Кулишевъ Георги, Кънчевъ Кънчо, Лулчевъ Коста, Манасиевъ Добри Даневъ, Мариновъ Христо, Марулевъ Йосифъ, Мечкарски Тончо, Митевъ Василъ, Митевъ Добри, Момчиловъ Иванъ, Муравиевъ Константинъ, Нейковъ Димитъръ, Неновъ Александъръ, Николовъ Коста, Пастуховъ Кръстю, х. Петковъ х. Георги, Петровъ Аврамъ Стояновъ, Пиронковъ Александъръ, Пъчевъ Георги, Рашковъ Христо, Савовъ Стоименъ, Сапунджиевъ Никола, Сидовъ Пандо, Славовъ Кирилъ, Стамболиевъ Никола, Стефановъ Димитъръ, Стефановъ Стефанъ, Стояновъ Христо, Такевъ д-ръ Владимиръ, Тодоровъ Петъръ, Толевъ Борисъ, Узуновъ Ангелъ, Хрелопановъ Иванъ, Христовъ Кирко Цвѣтковъ, п. Цвѣтковъ Кръстю, Цуцмановъ Петъръ, Чернооковъ Георги, Чирпанлиевъ д-ръ Никола, Шиваровъ Маринъ, Янговъ Теню, Яневъ Димитъръ, Яневъ Сотиръ и п. Янчевъ Иванъ)

Съобщавамъ на събранието, че председателството е разредило отпуски на сленитъ народни представители:

На г. Никола Андреевъ — 1 день;

На г. Йорданъ Абаджиевъ — 11 дни;

На г. Йосифъ Марулевъ — 1 день, и

На г. Георги Пъчевъ — 2 дена.

Съобщавамъ на Събранието, че сж постъпили следниѣ предложения:

Отъ Министерството на вътрѣшнитъ работи и народното здраве — за безплатно отпускане бракувано обѣкло отъ Столичното полицейско коменданство на комитета за подпомагане бедни недѣжави хора въ София. (Вж. прил. Т. I, № 28)

Отъ Министерството на народното просвѣщение — за отпускане лична народна пенсия на писателитъ Кирилъ Христовъ, Антонъ Страшимировъ и Георги П. Стаматовъ, и за отпускане 100 000 л. помощ на писателя Елинъ-Пелинъ (Димитъръ Ивановъ). (Вж. прил. Т. I, № 29)

Отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда — за освобождаване Държавната печатница отъ мито, данъци, такси и берии за внасянитъ отъ нея презъ 1930 г. машини, тѣхнитъ части, консомативни материали и пособия. (Вж. прил. Т. I, № 30)

Тия предложения ще бѣдатъ раздадени на г. г. народнитъ представители и поставени на дневенъ редъ.

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — второ четене на законопроекта за измѣнение закона за трудовитъ земеделски стопанства.

Моля г. докладчика да докладва законопроекта на второ четене.

Докладчикъ А. Тодоровъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за измѣнение на закона за трудовитъ земеделски стопанства“.

Председателъ: Има думата народниятъ представител г. Димитъръ Зографски.

Д. Зографски (з. в): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Сезирани сме съ измѣненията, които комисията по Министерството на земеделството е направила въ приетия на първо четене законопроектъ за измѣнение закона за трудовитъ земеделски стопанства. Прави впечатление, че всичко това, което се говори тукъ, бележитъ, които се правятъ въ Народното събрание, не се взематъ подъ внимание, и въ комисиятъ често пѣти се явяватъ много случайни предложения отъ характеръ да измѣнятъ досущъ задачитъ и целитъ на закона за т. з. с. Вие си спомняте, че на съответното мѣсто въ този законъ бѣ предвидено оземляването на специалиститъ по земеделството и отраслитъ му. Комисията, може да се смѣта, по лични съображения срещу нѣкои отъ специалиститъ,...

Н. Кемилевъ (д. сг): Специалисти, а живѣятъ въ София.

Д. Зографски (з. в): ... въ желанието си да имъ отнеме, възможността да получатъ онова, което законътъ за т. з. с. имъ дава, съ § 1 на законопроекта, който е приела, допълна буква б на чл. 1 отъ закона за т. з. с., въ смисълъ, че на специалиститъ, които сж оземлени въ мѣста, кждето тѣ не живѣятъ сега, се отнематъ даденитъ имъ земи, че тѣ се лишаватъ отъ правото на оземляване. Сми-сьлътъ на това решение е, че тѣ не биха могли да създа-датъ свои трудови стопанства, че тѣ, така да се каже, не ще могатъ да направятъ това, което законодательтъ, споредъ разбиранията на комисията, е целилъ да създаде.

Г. г. народни представители! Когато законодательтъ е искалъ да оземли специалиститъ по земеделството и отраслитъ му, той е ималъ за цель тия пионери, скромни труженици за повдигане народното земеделско стопанство, голѣма часть отъ които днесъ сж ангажирани на държавна служба и работятъ,...

Н. Кемилевъ (д. сг): Зорлемъ ли сж ангажирани?

Д. Зографски (з. в): ...но които утре, когато достиг-натъ предѣлната възраст, ще бѣдатъ пенсионирани и ще престанатъ да работятъ на държавата, да иматъ земя, кж-дето да могатъ да си устроятъ свои образцови стопанства. Това е билъ разумътъ, споредъ моето схващане, на за-кона, това е било желанието и на законодателя, като е оземлилъ тия специалисти. Вие не можете да накарате единъ специалистъ, който сега е на държавна служба и който по силата на закона за т. з. с. има право да получи земя и е получилъ вече такава, да напустне своята дър-жавна служба и да отиде да работи въ дадената му 40—50 декара земя, защото преди всичко той е полезенъ и ну-

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 15.

женъ на държавата. Той сега може само да запази дадената му земя, като съ стопанисването ѝ ще започне да се занимава тогава, когато бъде пенсиониранъ. Тогава той ще отиде да приложи върху нея своите познания и да си създаде свое стопанство.

Тукъ се преплита и понятието за непосредствено участие на собственика на земята въ обработването ѝ. Длъженъ съмъ да дамъ нѣкои пояснения за разбирането на това понятие, да кажа какво сме влагали въ това понятие ние навремето, при прилагането на закона за т. п. с., а още повече при прилагането на закона за т. з. с.

Ние въ миналото не сме разбирали, че непременно земледѣлецътъ стопанинъ трѣбва лично да участвува въ обработването на своята земя, че непременно той трѣбва да държи ралото и плуга, че непременно той трѣбва да върви следъ своя добитѣкъ. Достатъчно е той да има свой инвентаръ, достатъчно е той да има сръдствата за производство, достатъчно е земледѣлцето да е неговото главно занятие, той да има самъ надзора надъ своето стопанство, и той да носи рисковетъ на земледѣлското стопанство. Въ такъвъ случай ние винаги сме признавали, че той участвува непосредствено въ обработването на земята. Следователно, и въ дадения случай, когато оземлявате агрономитѣ, когато давате на тия специалисти по различните отрасли на земледѣлцето по единъ късъ земя отъ 20—30 до 50 декара, независимо отъ това къде живѣятъ тѣ, трѣбва да се има предъ видъ, че тѣ ще си образуватъ свои стопанства, тѣ ще си даватъ наставленията, ще си иматъ своя жибъ и мъртавъ инвентаръ, ще го наглеждатъ, доколкуто имъ е възможно, и ще се мъчатъ да си уредятъ свои стопанства. Защо е необходимо да се иска непременно, тѣ да живѣятъ въ своите стопанства, когато тѣ сѣ ангажирани на държавна служба? Това е нецелесъобразно.

Ето защо, азъ ще моля народното представителство да не се съгласява съ това допълнение, прието отъ комисията. Нека се даде възможностъ на тия хора, които взеха живо участие при прилагането на тая реформа, както вземаха такава и при закрѣгляване на меритѣ, по издирването на загребенитѣ пространства земя, въобще при прилагането изцѣло на закона за т. з. с. да получатъ своя късъ земя. Ако се приеме това допълнение на закона, прието отъ комисията по Министерството на земледѣлцето, ние ще лишимъ тия специалисти отъ това имъ право и съ това ще извършимъ една неправда. Актъ на справедливостъ ще бъде да си остане положението, което съществуваше по-рано. Нека заради нѣкой отѣдѣлни личности да не се лишава голѣмата частъ отъ агрономитѣ отъ правото да иматъ своя земя по силата на тая законъ.

Сега длъжностъ ми е, г. г. народни представители, да приповторя мотивитѣ, които сѣ накарали г. министра да иска измѣнение на нѣкои членове отъ закона за т. з. с. Както казахъ и при първото четене на законопроекта, мотивътъ е билъ да се освободятъ чифлишките земи, които следъ решението на административния съдъ сѣ останали едва 30—40 хиляди декара. Мене ми се каза отъ известни сръбди, че още навремето тия чифлишки земи, които г. министърътъ съ това измѣнение иска да върне, действително не сѣ били давани за оземляване никому. Съществувало е дори едно окръжно — което г. министърътъ ще ни обясни — въ което е било казано, че земитѣ, раздаването на които е обжалвано предъ Административния съдъ — на чифлишките и т. н. — до произнасянето на съда нѣма да бъдатъ давани за оземляване или подъ наемъ комуто и да било. Следователно, фактически, тѣзи 30—40 хиляди декара земя сѣ си останали пакъ въ старитѣ стопани, собственици, и, следователно, когато ги връщаме сега, възстановява се старото положение. Ние държимъ, че макаръ да сѣ 30—40 хиляди декара, тѣ трѣбваше да бъдатъ раздадени, защото щѣше да се даде възможностъ на известна частъ малоземелни, безземелни и специалисти да получатъ късъ земя. Не биваше съ тоя малкъ останалъ фондъ ние да отнемеме възможността на известна частъ отъ тия категории хора, които подлежатъ на оземляване, да получатъ земя. Ето защо азъ смѣтамъ, че г. министърътъ ще трѣбва да ни поясни това окръжно, първо, и, второ, за честта на Парламента, ще трѣбва да се установи, дали действително земитѣ, които се иска да се върнатъ съ този законопроектъ не сѣ давани никому, съ тѣхъ не е оземленъ никой, та чрезъ една анкета да се установи дали тѣзи земи сѣ още у старитѣ собственици и съ тѣхъ не се е прибѣгвало къмъ никакво оземляване или раздаване.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Ако не сѣ въ собственицитѣ, ще се иззематъ. Това е смисълътъ на закона.

Д. Зографски (з. в.): Значи вие признавате това. Толкозъ по-добре. Значи, вие създавате това положение — въ

желанието си да върнете земитѣ на чифлишките — това, което ние твърдѣхме, мѣчехи се да изгънѣте други обстоителства, като казвате: „Ако сѣ направени нѣкакви стопански подобрения, ако сѣ превърнати въ лозя, въ жилища и т. н.“ — това е, както се казва, само „мижи да те лажемъ“, а фактически вие искате да върнете земитѣ на чифлишките.

Ето защо, азъ смѣтамъ и искамъ да приповторя онаи мисль, която казахъ на първо четене, че ние смѣтаме, какво съ това вие сте провалили аграрната реформа — закона за т. з. с. Въпросътъ за нея остава откритъ и Земледѣлскиятъ съюзъ ще се бори за възстановяването на закона за т. п. с. въ ония му положения, въ които той се прилагаше презъ време на управлението на Земледѣлския съюзъ.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стефанъ Пѣйчевъ.

С. Пѣйчевъ (з. в.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Вземамъ думата по заглавието на законопроекта за измѣнение на закона за т. з. с., за да изтъкна нѣкои факти, по които въ комисията, изглежда, не сѣ били добре посветени или не се знае въ какво положение се намиратъ тия малоимотни селяни, които трѣбва да се оземлятъ по закона. Споредъ законопроекта, тъй както е измѣненъ отъ комисията, оставатъ да не се върнатъ на чифлишките отчуждени земи, именно тия, за които стопанитѣ имъ сѣ снабдени съ нотариални актове, или въ които сѣ направени значителни подобрения. Но фактическото положение долу не е такава: маса малоимотни и безимотни селяни бѣха оземлени първо по закона за т. п. с. и впоследствие по закона за т. з. с., съ едно решение на двѣтъ комисии — тази за настаняване на бѣжанцитѣ и тази на Дирекцията за т. з. с. — съ което маса земи отъ фонда за т. п. с. сѣ прехвърлени на Дирекцията за настаняване на бѣжанцитѣ. И сега, когато бригадитѣ отидоха да измѣрватъ тия фондови земи, когато бригадитѣ отидоха да оземлятъ бѣжанци, натъкнаха се на другъ единъ фактъ: малоимотни селяни, оземлени още отъ 1922/23 г. обработвали земитѣ като собственици — защото първоначално бѣха опредѣлени известни цени за изплащане — сега, следъ 9 юний, следъ като се видоизмѣни законопроектътъ, бѣха застапени да плащатъ наеми на тѣзи земи, и по такъвъ начинъ една голѣма частъ отъ това население се лишава отъ тия земи. Дирекцията за т. з. с. прехвърли една голѣма частъ отъ този фондъ къмъ Дирекцията за настаняване на бѣжанцитѣ и комиситѣ есенеска оземляваха и настаняваха бѣжанци, а малоимотнитѣ селяни се лишиха отъ парче земя. Едно голѣмо негодование се явява долу въ масата. Обезземеленитѣ селяни смѣтатъ, че туй се дължи изключително на егоизма на бѣжанцитѣ. Азъ смѣтамъ, че Дирекцията за настаняване на бѣжанцитѣ не, а Дирекцията за трудовитѣ земледѣлски стопанства е давала земитѣ безразборно, защото е поставена при едно положение да оземлява и единитѣ и другитѣ, и бѣжанцитѣ, и малоимотнитѣ, и при разбиранията отгоре, които се прилагатъ, да бъдатъ освободени чифлишките земи, като нѣмаше на кои земи да се посегне, посегна се на фондovitѣ земи, създадени отъ закона за т. п. с. Отъ една страна се задоволяватъ — отчасти, а не напълно — семействата на бѣжанцитѣ, които се оземляватъ, а отъ друга страна малоимотнитѣ и безимотнитѣ се лишаватъ отъ парче земя.

Въ такъвъ случай се пита, какво би трѣбало да се направи. Вие съ законопроекта искате да освободите една голѣма частъ отъ земитѣ на чифлишките, които подлежатъ на изземване, обаче явява се една вопиюща нужда, защото има маса народъ, на който се отнематъ сега земитѣ. Въ случая вие освобождавате земитѣ на чифлишките и на банкеритѣ, а оставяте безъ земя малоимотнитѣ селяни.

Като изхождамъ отъ това съображение — и за да стане ясно на почитаемото Народно събрание — азъ предлагамъ да се нареди една парламентарна анкета, да се обикалятъ по-голѣмитѣ околии, като Свищовска, Ломска, Плевенска, Видинска, Търновска и други, за да видите и се убедите, че тамъ десетки семейства въ селата сѣ лишени вече отъ фондова земя и за смѣтка на тѣхъ се даватъ земи на Дирекцията за настаняване на бѣжанцитѣ. За да бъдатъ оземлени и единитѣ и другитѣ, и бѣжанцитѣ, и малоземелнитѣ, необходимо е не само да се откажете отъ този законопроектъ, а да намалите максимума, който се предвижда въ самия законъ, за да се оземлява не съ 50 декара, но да се дадатъ по 15—20 декара на всѣко малоимотно или безимотно семейство, както и на всѣко бѣжанско семейство. Откажете се отъ идеята да освобождавате чифлишките земи. Засега може да ви се вижда лека тая работа, но ще дойде

ден, когато ще се намърите във невъзможност да се справите с тая вопиюща нужда. Щом като е така, докато не е късно, направете потребното и дайте да се нареди една парламентарна анкета, за да се увърите какъ е прилаганъ законътъ за настаняване на бѣжанцитѣ. Когато се разглеждаше законопроектътъ на първо четене, азъ изнесохъ факти за оземляванията, съ които се изобличаваше инспекторътъ Стаматовъ. Тогава г. министърътъ на земледѣлието каза: „Защо не сте направили питане?“ Повече отъ месецъ мина отъ тогава. Излѣзе ли г. министърътъ на земледѣлието да каже, върни ли сѣ тия сведения и къде се намира понастоящемъ Стаматовъ? По моитѣ сведения той е назначенъ на по-голяма длъжностъ, а преписката е поставена подъ миндера въ Дирекцията за настаняване на бѣжанцитѣ. Азъ разполагамъ съ нужднитѣ документи, подписани отъ отговорни лица, чрезъ които е получавалъ паритѣ, които сѣ давали утешения на Стаматовъ и които сѣ плащали за автомобили, за превозване отъ едно село въ друго и пр. Г. министърътъ на земледѣлието, обаче, мълчи. Щомъ той мълчи, ние схващаме, че по този начинъ се поощрява не само Стаматовъ, но и много по-малки Стаматовци, да обиратъ нещастнитѣ бѣжанци, които сѣ дошли у насъ.

Сѣщото става и съ оземляването на мѣстнитѣ мало-земелни и безземелни. Азъ правя предложение, и моля председателството да го гласува, да се нареди парламентарна анкета, да се види какъ сѣ оземлени и безимотнитѣ селяни, какъ сѣ оземлени бѣжанцитѣ, и по какъвъ начинъ се изземватъ фондови земи и се даватъ на Дирекцията за настаняване бѣжанцитѣ. Моля да бѣде гласувано това мое предложение.

Председателътъ: Има думата народниятъ представител г. Славчо Дръновски.

С. Дръновски (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Преди да мина на въпроса за земята, които, споредъ законопроекта, трѣбва да се върнатъ на тѣхнитѣ стопани, а така сѣщо и на измѣненіята, които комисията е възприела по отношение на специалиститѣ, ще ми позволите само съ нѣколко думи да отхвърля нѣкои твърдения на г. министъръ Христовъ, който въ своята речъ е намѣрилъ за добре да ги спомене и които не отговарятъ на самата истина.

Преди всичко, г. министърътъ твърди, че презъ земледѣлско време съ закона за т. п. с. ние не сме имали за целъ да оземлимъ тия, които иматъ право на оземляване, че ние не сме били искрени въ своитѣ намѣрения...

К. Куневъ (д. сг): Това е вѣрно.

С. Дръновски (з): ... и че този законъ билъ единъ параванъ, съ който ние сме искали да залъжемъ масата, за да може нашето управление да продължи колкото се може повече.

К. Куневъ (д. сг): И Вие сами не можете да оспорите, че това е така.

С. Дръновски (з): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че най-малко отъ министерската маса може да се приказва така. Не може ние да не сме били искрени, преди всичко затова, защото ние сме изпълнявали едно програмно искане на земледѣлската организация. Когато сме работили върху този пунктъ отъ нашата програма, когато сме изработвали закона за т. п. с., нашата целъ е била именно да можемъ да създадемъ фондови земи...

К. Куневъ (д. сг): Колкото бѣхте искрени, когато изработихте закона за отчуждаване на здания, толкова бѣхте искрени и когато изработихте закона за т. п. с.

С. Дръновски (з): ... за да може онѣзи, които иматъ малко земя или нѣматъ никакъ, да бѣдатъ шо-годе оземлени и по този начинъ да се създадатъ така нареченитѣ жизнеспособни трудови стопанства, отъ които, както знаете, печалба има, но загуба нѣма. Въ края на краищата целта бѣше, както и съ закона за т. з. с., да бѣде увеличено земледѣлското производство. Следователно, за неискреностъ отъ наша страна и дума не може да става. Ако търсимъ неискреностъ, по-скоро тя може да бѣде другаде.

К. Куневъ (д. сг): Въ Васъ, напр.

С. Дръновски (з): Защото, г. г. народни представители, нѣкои отъ племената на Сговора, следъ като мислиха година и половина да отминаятъ ли закона за т. п. с. или не,

подъ натиска на нѣкои групи отъ самия Сговоръ, подъ натиска на радикалската група, другитѣ племена въ Сговора бѣха заставени да възприематъ платформата на радикалитѣ, въ която тѣ искаха тази аграрна реформа, която и ние прокарахме навремето съ закона за т. п. с.

Г. г. народни представители! Ние и вчера, и днесъ твърдимъ, че, ако се разпадатъ на дребнитѣ стопани ония частни земи, които се намиратъ въ рѣцетѣ на хора, които иматъ надъ 300 декара земи, така както се постановява въ нашия законъ, казвамъ, и вчера, и днесъ ние твърдимъ, че производството на тѣзи дребни стопани ще се увеличи, ако не два пѣти, то най-малко единъ и половина пѣти. Защото това не е само у насъ. Вие знаете, пѣкъ и азъ съмъ ималъ случай да изнеса тукъ цифри, отъ които се вижда, че едритѣ землевладения, голѣмитѣ стопанства, даже въ една Германия, полека-дека се разпадатъ и на тѣхнитѣ мѣста изникватъ дребни малки стопанства. Колко повече това трѣбва да стане у насъ, където, както знаете, голѣма частъ отъ частнитѣ земи, които бѣха въ рѣцетѣ на по-едритѣ землевладѣлци, бѣха пустѣши или пасища, или се даваха на изполища, или се обработваха по единъ първобитенъ начинъ и поради това не носѣха ония приходи, които тѣ биха могли да дадатъ, ако бѣха въ рѣцетѣ на дребнитѣ земледѣлци. Така че оземляването по закона за т. з. с. и по закона за т. п. с. имаше за целъ да увеличи земледѣлското производство, т. е. да повдигне доходността на тѣзи земи чрезъ разпарцелирането имъ въ по-дребни стопанства. Може би при прилагането на закона за т. п. с. ние сме правили грѣшки — това не мога да не призная; може би е имало нѣкъде престаивания; допускамъ даже, че нѣкъде е имало и партизанство. Но, г. г. народни представители, никой не може да ни обвини, че ние не сме били най-искрени въ своитѣ намѣрения, когато сме изработвали и прилагали закона за т. п. с. Г. министърътъ въ своята речъ питае, какво сме направили ние въ течение на година и половина при прилагането на закона за т. п. с. Г. г. народни представители! Всѣки може да каже това, но на единъ министъръ, който познава естеството на самата работа, не му е позволено да приказва така. Той пита какво сме направили ние въ година и половина, а азъ го питамъ: какво направихте вие отъ 1924 г., когато измѣнихте закона за т. п. с., до 1927 г., когато започна фактичкото оземляване? Г. г. народни представители! Вие знаете, че презъ тази година и половина ние трѣбваше преди всичко да изработимъ правилникъ за прилагането на закона, трѣбваше да се справимъ и съ общинскитѣ комисии и да ги научимъ да свикнатъ съ прилагането на закона за т. п. с., ние трѣбваше да изберемъ обектитѣ за отчуждаване. Вие знаете, че навремето бѣха набелязани надъ 800 хиляди декара частни земи за отчуждаване, отъ които фактически бѣха отчуждени надъ 300 хиляди декара, следователно, не сме бездействували.

И друго нѣщо. Г. министърътъ изтъкна, че не сме бързали съ прилагането на закона. Ние не сме бързали съ прилагането на закона, защото именно сме искали да вложимъ разумъ въ неговото прилагане и да избѣгнемъ възможнитѣ грѣшки.

Г. г. народни представители! Вие знаете, че следъ 9 юний се назначи една анкетна комисия, която да анкетира цѣлата дейностъ на Дирекцията на т. п. с. Попитайте тѣзи хора, които анкетираха дейността на дирекцията — тѣ и днесъ сѣ въ дирекцията — и тѣ ще ви кажатъ, че въпрѣки вашитѣ съмнения, че тамъ тѣ ще откриятъ кой знае какви злоупотребления, тѣ сѣ намѣрили свършено малки грѣшки при прилагането на закона за т. п. с., въпрѣки това, че законътъ бѣше прилаганъ отъ едни органи, каквито сѣ общинскитѣ комисии, които се състоеха отъ хора сравнително неподготвени за тази голѣма и отговорна работа.

Колкото за намека, който направи г. министърътъ, че ние сме оземлявали цигани и декласирани хора, азъ смѣтамъ, че нѣма защо да се спирамъ на това, защото между българскитѣ селяни нѣма декласирани, толкозъ повече, че впоследствие, струва ми се, г. министърътъ се коригира. Колкото се отнася пѣкъ до циганитѣ, азъ смѣтамъ, че и тѣ, които сѣ били на бойното поле и сѣ отстоявали интереситѣ на нашата страна и които иматъ право по закона да бѣдатъ оземлени, могатъ да бѣдатъ оземлени. Смѣтамъ сѣщо, че не сме направили грѣшка, като сме оземлили и тѣхъ и сме ги приобщили къмъ земята, за да могатъ и тѣ да изкарватъ прѣхраната си, както всички други български граждани.

Интересното е, че г. министърътъ, когато защитава своя законопроектъ, не спомена нищо за мотивитѣ къмъ законопроекта. Тамъ бѣше казано, че Земледѣлската

банка, що се касае до частните земи, нѣма достатъчно срѣдства да ги плати и, следователно, трѣбва да се върнатъ. Това бѣше единиятъ мотивъ. Вториятъ мотивъ, по-важенъ, бѣше този, че наличната земя, която имаме днесъ, че наличниятъ фондъ отъ $\frac{1}{2}$ милионъ декара, е достатъченъ, за да може дирекцията да дооземли онѣзи, които иматъ нужда отъ земя.

Но, г. г. народни представители, азъ смѣтамъ, че г. министърътъ въ единъ пасажъ отъ речта си е напълно искренъ. Тамъ той ни открива истинските мотиви, които сж го накарали да внесе измѣненіята въ закона за т. з. с. Той ни каза въ своята речъ при първото четене на законопроекта, че „съ това депласиране на земята ние си правимъ илюзия — думата е за правителството, че си прави илюзия — че разрешаваме голѣмата икономическа и стопанска проблема въ страната. Съ туй депласиране, съ туй прехвърляне на земята отъ една рѣка въ друга не се увеличава производството въ страната.“ Значи следъ цѣли 5 години г. министърътъ на земледѣлието вече ни казва, че това е било илюзия. Когато се прокарваше законътъ за т. з. с., никой не се е обадилъ да каже, че това ще бѣде илюзия и че не трѣбва да се прокарва този законъ, а сега следъ 5 години г. министърътъ на земледѣлието ни казва, че това било илюзия!

Г. г. народни представители! Тѣкмо това сега иде да ни обясни, защо въ течение на тия 5 години, презъ които се вършеше най-усилено оземляване, оземлителните команди не оземлиха никого нито съ единъ декаръ частна земя. То е било затуй, защото още навремето, когато се прокарваше законътъ, се е мислило, че това постановление ще бѣде само поставено въ закона, а следъ време ще му търсятъ паката какъ да го отгѣнятъ. И затова, г. министърътъ по-нататкъ въ своята речъ, следъ като ни говори за тая илюзия, казва: „Защо да не поискаме отъ тия собственици — думата е за собствениците, които иматъ земя надъ 300 декара — да изпълнятъ една минимална програма на земледѣлски стопански мѣроприятии съ целъ да модернизиратъ своите стопанства, а ако тѣ не сж съгласни съ това нѣщо, вмѣсто да отидемъ къмъ конфискация и експроприация, да си послужимъ съ данъчната система?“ А защо това не го казахте въ 1924 г.? Или тогава се имаха други нѣща предъ видъ? Не сме ли въ правото си да попитаме: какъ е искреността — въ земледѣлското правителство ли, което прокара закона за т. п. с., или въ васъ, които прокарахте закона за т. з. с.?

По-нататкъ. Твърди се, че законътъ за т. п. с. билъ конфискационенъ, че земята се отнемала по едни свършено низки цени. Г. г. народни представители! Признавамъ, че въ сравнение съ пазарните цени на земята, тогава, цените поставени въ закона за т. п. с. бѣха низки. Но азъ ще ви кажа, че въ Чехия отчуждиха земитъ не по 200 л. декара, както бѣха отчуждени у насъ — у насъ се падаше по 150, по 200 л. на отчужденъ декаръ — а ги отчуждиха по 200 л. хектара. Значи, земитъ въ Чехия се отчуждаваха по 20 л. декара.

Но, най-после, да приемемъ, че това е било грѣшка — ние признаваме, че не сме се съобразили съ конституцията, която повелява една справедлива оценка. Е добре, въ закона за т. з. с. вие не помъчихте ли се да предвидите една справедлива цена? Вие не дадохте ли за отчуждените частни земи една цена, която действително може да бѣде едно справедливо обезщетение срѣщу отчуждаването на тия земи? Тогава защо не бждете логични? Ако тия цени сж малки, ако смѣтате, че тѣ не отговарятъ на едно справедливо обезщетение, увеличете ги. Но защо прибѣгвате сега до връщане отчуждените земи на частните стопани?

Г. министърътъ въ своята речъ самъ признава, че цѣлиятъ поземеленъ фондъ, който остава налице, е около 483 хиляди декара. Отъ друга страна, той ни сочи цифрата на семействата, на малоземелните и безземелните стопанства, които трѣбва да бждатъ оземлени — 49.181. Г. г. народни представители! Крѣгло 50 хиляди семейства, споредъ данните на г. министра, има да се оземляватъ и дооземляватъ, а ние разполагаме всичко на всичко съ единъ фондъ отъ около 500 хиляди декара земя. Вие виждате, че нѣма даже по 10 декара на едно семейство. Пита се тогава: где е разумътъ, где е смисълътъ на това, което вършите — да връщате отчуждените земи на частните стопани — шомъ като виждате, че и безъ това не разполагаме съ достатъчно земя, за да можемъ да оземлимъ тѣзи, които, както виждате отъ официалните данни на самото министерство, иматъ право на оземляване и на дооземляване? Явно е, че се върши нѣщо, което е противъ насъщните нужди на нашето земледѣлско стопанство; върши се нѣщо противъ социалната справедливостъ: съ

законопроекта се облагодетелствува едно малцинство за смѣтка на 50.000 семейства — услужва се на паргизани.

Г. г. народни представители! Дължа да кажа нѣколко думи по второто измѣнение, което комисията е възприела, по отношение оземляването на специалистите. Азъ смѣтамъ, че въ случая, когато се касае за такива голѣми въпроси, какъвто е аграрниятъ въпросъ — оземляването на малоземелни, безземелни и специалисти — трѣбва да се влага повече разумъ, а по малко настроение и чувства. Но нека да ви кажа, че внесеното измѣнение въ закона за т. з. с. по отношение на специалистите е плодъ на настроение, на чувства, и нека да ви кажа, че „каменъ преткновеніе“ е г. директорътъ, който се е оземлилъ, и нѣкои отъ г. г. колегите отъ Варненско иматъ нѣщо противъ него и затова сж повдигнали въпроса въ самата комисия. Тѣ заявиха и по-рано: директорътъ нѣма право да се оземлява, нѣма право да оземлява свои роднини, и ние ще повдигнемъ въпросъ заради него.

Г. г. народни представители! Може-би, г. Кърджиевъ е извършилъ известна неактивност, но той е специалистъ и, съгласно закона, има право на оземляване. Сега, дали е трѣбвало да се оземли, или е трѣбвало да чака да бѣде оземленъ най-подире — то е другъ въпросъ. Но азъ смѣтамъ, че заради г. Кърджиевъ или за единъ, двама, трима, които отъ нѣкои отъ г. г. народните представители тукъ сж гледани съ лошо око, не трѣбва да пострадатъ 108 души специалисти, които сж оземлени.

Г. г. народни представители! Не създавайте поне вне прецедентъ. Вие най-много викахте противъ насъ: „Създаватъ закони съ обратна сила“; най-много въ това отношение бѣхме атакувани. Поне вие не вършете това. Ако вие се смѣтате, че сте цѣлътъ на българския народъ, и цѣлата интеллигенция отъ професори и офицери е при васъ, и вършите същото това, което ние сме вършили, ще дадете право на нѣкои да търсятъ смѣтка 10—20 години назадъ и да създадатъ нови законоположения съ обратна сила. Недейте прави това, още повече, че поведътъ е свършено незначителенъ. Оземлени сж 108 души специалисти, на които сж раздадени крѣгло 5 хиляди декари отъ единъ фондъ отъ нѣколко милиона декара. Знаете ли какъвъ процентъ съставлява то? 0.24% земя е раздадена отъ цѣлия фондъ на тия 108 души специалисти.

Вие казвате, че когато връщате отчуждените частни земи, съ това вършите актъ на справедливостъ. Отъ ваша гледна точка, това може да е така — че, като връщате частните земи, действително вършите единъ актъ на справедливостъ. Но азъ ви питамъ: актъ на справедливостъ ли вършите, когато искате да отнемете земитъ на тия, които сж оземлени съ тѣхъ преди 1 или 2 години, които — забележете, г. г. народни представители — сж дребни чиновници, администратори, агрономи, специалисти и които — забележете и това — съ огледъ на бждещата организация на тия малки дребни стопанства, за какъвто организация ги задѣлжа самиятъ законъ за т. з. с., тѣ все сж изразходвали нѣщо, било за живъ или мъртавъ инвентаръ, било за нѣкои посадения, било за нѣкои покупки; всѣки е инвестиралъ нѣщо съ огледъ на бждещата организация на тия дребни стопанства. И азъ питамъ: бива ли сега, за да върнемъ тия 5 хиляди декари да отиваме да съсипваме материално 108 души специалисти? И най-после, вършимъ ли актъ на справедливостъ, на човѣщина?

Но казва се: трѣбвало оня, който се оземлява да живѣе тамъ, където е земята, която му е дадена.

Г. г. народни представители! Между васъ отъ болшинството има хора, които непосредствено се занимаватъ съ земледѣлие, а ония, които не сж земледѣлци и тѣ отъ малко-малко разбиратъ. Попитайте нѣкой земледѣлецъ отъ вашата срѣда да ви каже: можете ли вие, едно интелигентно семейство отъ 4-5 члена да го заставите да стои съ 50 декари въ дадено мѣсто и тепърва да организира едно стопанство, да влага срѣдства, взети отъ земледѣлската банка или други банки на заемъ, и така да се изхранва?

М. Мотевъ (д. сг): Азъ ще ви кажа, че не може.

С. Дръновски (з): Г. г. народни представители! Нѣщо повече. Азъ разбирамъ, че съ 50 декара може да се живѣе въ една областъ, гдето се обработва тютюнъ, но въ Северна България, където има зърнено производство и 100 декари едва ли ще бждатъ достатъчни. И най-после, ако трѣбва да отиде тамъ да живѣе, дайте му срокъ 5-6 години да може да организира това стопанство и тогава да отиде да живѣе тамъ. И бждете сигурни, че тия отъ специалистите, които сж похарчили 20—30 или 50 хиляди лева

въ едно такова малко стопанство, утре, когато ще бъдат пенсионирани, вие и да искате да ги държите въ града, тѣ нѣма да стоятъ; тѣ ще отидатъ тамъ да прекратятъ своитѣ старини. И азъ смѣтамъ, че тия хора ще бъдатъ полезни. Нѣкои проектираха да създадатъ семеипроизводни стопанства, други — да създадатъ образцови лозя, трети — да обзаведатъ скотовѣдни стопанства и пр. Тия хора, повтарямъ, ще бъдатъ само отъ полза за нашето дребно земледѣлие.

Г. г. народни представители! Вие сами признавате, че ние нѣмаме голѣми стопанства, кждето можемъ да творимъ земледѣлска наука, стопанства, които можемъ да превърнемъ въ показатели за нашия дребенъ земледѣлецъ. Ето тия малки стопанства на тия интелигентни хора, специалисти, ще бъдатъ оазиситѣ, откъдето околното население ще може да вземе примѣръ, да се учи, да получава подобрени семена, добра порода птици или добитѣкъ и т. н.

Но има и друго нѣщо, г. г. народни представители! Защо ще задължавате вие едно такова семейство да отиде да засядне на едно мѣсто, когато нашитѣ дребни земледѣлци, които иматъ по 20—30—40—50—60 декари, какво правятъ? Какво искаме ние да внесемъ въ нашето дребно селско стопанство? Покрай самото земледѣлие, съ което се занимава семейството, ние искаме да го приучимъ на нѣкои други по-малки занаяти, на нѣкоя домашна индустрия, на нѣкои второстепенни производства, съ които да може да допълни доходитѣ си отъ своето земледѣлско стопанство и така да подобри своя животъ. Тогава питамъ се азъ: бива ли едно интелигентно семейство, да го заставимъ съ 50 декари да отиде да живѣе тамъ, кждето е земята, която му е дадена, когато то може да намѣри срѣдства да обзаведѣ стопанството, за да бъде то доходно, макаръ че нѣма да живѣе при него? Ами допустете друго нѣщо. Ние по закона за т. п. с. оземлихме 20 души агрономи въ околността на градъ Варна.

II. Цвѣтковъ (д. сг): Покрай морето!

Д-ръ В. Бурилковъ (д. сг): Хубави специалисти агрономи въ Варна!

С. Дръновски (з): Тия хора бѣха създали прототипъ на една действителна производителна кооперация. И, който е ходилъ въ тия стопанства, ще е видѣлъ, че тамъ има образцови лозя, образцови ниви и ливади, образцовъ фуражъ и расовъ добитѣкъ. Тѣхната целъ бѣше да могатъ всички, или поне нѣколко стопанства да ги сгрупиратъ въ типична производителна кооперация, да ги обзаведатъ добре, за да могатъ действително да дадатъ примѣръ за едно модерно обработване на земята. Е, питамъ се азъ въ този случай: има ли смисълъ, когато тия три, или четири, или петъ семейства на специалисти образуватъ една кооперация, и това стопанство може да бъде ръководено отъ едно семейство, другитѣ четири семейства да живѣятъ тамъ, когато тѣхниятъ трудъ може да бъде пласиранъ другаде? Азъ казвамъ: не, нѣма смисълъ, нѣма разумъ въ тая работа.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. Дръновски! Вие членъ ли сте въ парламентарната комисия по Министерството на земледѣлието?

С. Дръновски (з): Не! — И интересното е, г. г. народни представители, че инициативата за тия измѣнения въ закона за т. з. с. излиза отъ г. г. варненскитѣ народни представители. Азъ смѣтамъ, че, най-малко, тѣ трѣбваше да се противопоставятъ на тия измѣнения, защото тия дребни стопанства около Варна, както сега ги имаме въ нѣкои отъ селата, щѣха да бъдатъ отъ полза за самия градъ Варна. Варна въ бъдеще на друго не може да разчита, освенъ да стане чисто курортенъ градъ, а за такива градове сѣ отъ първа необходимостъ най-вече земледѣлски продукти, като зеленчукъ, плодове, млѣко и др., които именно ще се произвеждатъ въ тия стопанства. Така ще бъде наводненъ пазарътъ въ града съ евтини продукти и, следователно, самиятъ градъ ще може да привлече несъмнено повече курористи. Думата ми е, че не трѣбваше тази инициатива да излиза отъ г-да варненци.

Нѣкои казватъ: „Добре, ама тия, които сѣ оземлени досега, не обработватъ земята, а я даватъ на изполища“.

Г. г. народни представители! Има едно малко недоразумение. Не можете, когато дадете на одного трѣнци, каквито има дадени въ действителностъ, да искате отъ него още отъ първата година той да отиде тамъ да работи. И законодательтъ е билъ предвидливъ, че е далъ срокъ три години. На тия, които се оземляватъ по за-

кона за т. з. с., който вие създадохте, имъ се дава право въ срокъ отъ три години да намѣрятъ начини да разработятъ земята и да я подготвятъ, за да могатъ да организиратъ върху нея едно стопанство. Не можете вие да искате отъ хора, както има оземлени специалисти въ Варненско, на които е дадено земя, върху която растатъ трѣни и бодили, не можете, казвамъ, да искате отъ тѣхъ още първата година да свършатъ всичко. Тѣ първата година само разораватъ мѣстото и не търсятъ отъ него нищо, а следъ това вече, презъ втората и третата година, почватъ полска-лека да мислятъ, какъ да организиратъ това дребно стопанство.

Г. г. народни представители! Идеята за оземляването на специалиститѣ има голѣмъ смисълъ. И азъ казвамъ: ако ние навремето си, преди 20 години, бѣхме се сетили да направимъ това, което правимъ днесъ; ако имаше кой да ни подсети да сторимъ това — на тия, които свършиха нашитѣ земледѣлски училища въ онова време, когато се разполагаше съ голѣми пространства общински мери, държавни земи, да имъ се дадѣха на разположение по 150—200 декари, за да обзаведатъ стопанства — то нашето земледѣлско стопанство днесъ щѣше да бъде 20 години напредъ въ своя напредѣкъ. Това, което не сме направили навремето, сега го прави законътъ за т. з. с. и по-рано законътъ за т. п. с. Недейте се противопоставя на една разумна мѣрка, отъ която нашето земледѣлско стопанство ще има само полза.

Най-после, г. г. народни представители, както казахъ въ началото на речта си, недейте дава поводъ за създаването на законоположения съ обратна сила. Ако вие сте твърдо убедени, че тия измѣнения трѣбва да минатъ, че тия специалисти, които вие оземлявате, непременно трѣбва да отидатъ да живѣятъ съ семействата си при тия 40—50 декари, направете го отсега нататѣкъ. Азъ ви казахъ, оземлени сѣ 108 души, раздадени сѣ 5.000 декара отъ единъ фондъ, който е нѣколко милиона декара, което съставлява 0.24%; недейте за такива дреболии да създавате прецедентъ, който утре може да ни коштува много скъпо.

Ето защо, азъ ви моля да оставите настрана настроението и да внесете повече разумъ въ тая работа, като отхвърлите тия измѣнения. Най-после самиятъ законъ за т. з. с. е предвидилъ, што на онѣзи специалисти, които не организиратъ своитѣ стопанства въ течение на три години, които не представятъ организационенъ планъ за тия стопанства, да имъ се отнематъ земитѣ.

Г. г. народни представители, азъ смѣтамъ, че нѣма нужда да ви привеждамъ повече мотиви противъ тия измѣнения. Смѣтамъ, че на всички ви е ясно, че ще извършимъ едно пакостно дѣло, ако решимъ да приемемъ измѣнението, което се предвижда въ § 1. Това нѣма да бъде нито разумно, нито морално, то нѣма и да ползува нашето стопанство. Моля ви да отхвърлите това измѣнение.

Председателтъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Владимиръ Бурилковъ.

Д-ръ В. Бурилковъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Законопроектътъ, който е сложенъ днесъ на разглеждане, е единъ ликвидационенъ законопроектъ, който иска да ликвидира съ едно порочно въ основата си законодателство, съ единъ експериментъ въ нашия стопански животъ, който нанесе най-голѣмъ ударъ на българското земледѣлие, който разстрои земледѣлското стопанство. (Възражение отъ земледѣлцитѣ)

Д. Даскаловъ (з. в): Вие го опорочихте.

Д-ръ В. Бурилковъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ искамъ да започна съ последнитѣ думи на г. Дръновски, че трѣбва да има разумъ.

Д. Даскаловъ (з. в): По хубаво свършете.

Д-ръ В. Бурилковъ (д. сг): Когато се създаваше законътъ за трудовата поземелна собственостъ, разумътъ отсъствуваше.

В. Драгановъ (з. в): За първитѣ Ви думи заслужавате да си посипете главата съ пепелъ и да слѣзете отъ трибуната.

Д-ръ В. Бурилковъ (д. сг): Това бѣше едно отрицателно законодателство, а не едно положително законодателство. И когато г. Дръновски днесъ пледира каузата на специалиститѣ, азъ казвамъ, че тѣ ще сподѣлятъ участъта на

единъ пороченъ законъ и на тѣхното порочно оземляване.

Можеше да съществува въ нашата страна преди 20 години, г. Дръновски, единъ положителенъ законъ за земледѣлска колонизация, единъ законъ, който да позволи на всѣки желающъ, като бжде подпомогнатъ съ земя, като бжде кредитиранъ за инвентаръ, да създаде едно жизнеспособно земледѣлско стопанство. Но не тази бѣше идеята на закона за т. п. с. Идеята на закона за т. п. с. бѣше да се разоратъ съществуващитѣ комплекси земя на български земледѣлци. (Ржкоплѣскания отъ нѣкои отъ сговориститѣ) И какъ Вие, г. Дръновски, който казвате, че съ 50 декара не може да съществува земледѣлско стопанство, дръзнахте да разорите български земледѣлски стопанства отъ 500—600 декари съ 5—6 синове?

С. Бояджиевъ (д. сг): И 10 даже.

Д-ръ В. Бурилковъ (д. сг): Какво бждеще чертаехте на тѣзи български земледѣлци, когато тѣхнитѣ синове нѣматъ земя?

В. Драгановъ (з. в): Законътъ е ясенъ и категориченъ. Ако единъ земледѣлецъ има шестъ сина, даватъ се по 300 декари на синъ — 1800 декари. Вие не знаете закона. По-напредъ проучете закона и тогава говорете. Инакъ е срамътъ.

Д-ръ В. Бурилковъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ си спомнямъ за единъ председателъ на земледѣлска дружба, уважаемия бай Юрданъ Петровъ отъ Анхиало, съ когото пѣтувахме за София въ земледѣлско време. Питамъ го: къде, бай Юрдане? „Отивамъ въ София да видя какъ мога да спася земята, която имамъ, около 800 декари. Имамъ синове, а виждамъ, земледѣлската политика у насъ се прави отъ хора, които нѣматъ понятие отъ земледѣлие. Никой не разбира хала ни, никой не мисли за бждещето на моитѣ синове.“

Г. Марковъ (з. в): Защо не отмихнете закона на 9 юний 1923 г.?

Д-ръ В. Бурилковъ (д. сг): Г. г. народни представители! Уважаемиятъ професоръ отъ нашия университетъ г. Диковъ напоследъкъ бѣше писалъ, че е необходимо при законодателствуването, при създаването на закони, които засѣгатъ нашия стопански животъ, да има сериозно проучване. Ако такива проучвания имаше, ако имаше разумъ, не бѣше възможно такова едно лошо законодателствуване.

С. Кърловъ (з. в): Има ли разумъ въ вашето управление сега, когато продаватъ земята на хората по за 100 л. за данѣци?

Д-ръ В. Бурилковъ (д. сг): За земледѣлското стопанство има една догма, има една крайжгълна основа — това е светостта на собствеността. Туй иска земледѣлска България: собствеността на земята да бжде свещена и неприкосновена и резултатитѣ отъ труда на българския земледѣлецъ да не бждатъ застрашавани отъ такова едно законодателство, отъ такъвъ законъ, какъвто бѣше законътъ за трудовата поземелна собственост. Задачата на този законъ е законопроектъ, който разглеждаме, е да възстанови нормалното положение, да се скъса съ едно законодателство, което бѣше най-пакостно за земледѣлското население.

Г. г. народни представители! Понеже г. Дръновски се спрѣ на § 1, съ който се отнема земята на нѣкои спениалисти, иде кажа и азъ нѣколко думи за това. Ако съществува единъ законъ положителенъ, единъ законъ нормаленъ за земледѣлска колонизация, на нашитѣ агрономи можеше да имъ позволимъ да си избиратъ въ която селска мера пожелаатъ 100 или 200 декара, колкото имъ трѣбватъ, за да създадатъ образцово стопанство, а не въ закона да се постановява да се оземляватъ съ по 50 декара и следъ туй тѣ да казватъ, че съ 50 декара не могатъ да създадатъ образцово стопанство, отъ което за нашия земледѣлецъ медъ и масло да протече. Не може, г. г. народни представители, съ 50 декара да имаме едно модерно жизнеспособно стопанство. Има мѣста въ България, където и 100 декара не сж достатъчни. Наистина, съ онѣзи мѣроприятия, за които г. министърътъ на земедѣлието тукъ ни е говорилъ, може да се повдигне доходността на малкитѣ стопанства, но въ всѣки случай онова, което се разправяше, че, като разпарцелимъ малкото голѣми ком-

плекси отъ земи въ България на малки парчета, ще повдигнемъ производителността и доходността на земята, това бѣше една легенда. То не може да се поддържа днесъ отъ никого, дори и отъ специалиститѣ.

Г. г. народни представители! Г. Дръновски ни каза, че не бива да създаваме законъ съ обратна сила за агрономитѣ, които сж оземлени, получили вече по 50 декара земя. Азъ не сподѣлямъ това мнение. Г. г. агрономитѣ ще сподѣлятъ участъта на закона. Никаква обратна сила на приложение на закона нѣма въ това. Не биваше това оземляване да става за смѣтка на ограбването на известни обществени земи; не биваше да стане по този начинъ; не биваше ония, които дойдоха да посегнатъ на тѣзи земи, които бѣха въ администрацията, да оземляватъ най-напредъ себе си.

Г-да! Най-малка роля играятъ въ фонда за т. з. с. частнитѣ земи. Тѣ не сж много. Чифлишкитѣ земи, за които се говорише, се оказаха съвършено малко количество, *quantité negligible*. Но за демагогия се поддържаше: ние ще вземемъ чифлишкитѣ земи, ние съ тѣхъ ще облагодетелствуваме 50 хиляди земледѣлски семейства, ние ще подпомогнемъ тия 50 хиляди земледѣлски семейства, които нѣматъ земя, като имъ дадемъ чифлишкитѣ земи. Това е престѣпна демагогия по отношение интереситѣ на селото.

Г-да! Азъ моля г. министра на земедѣлието, моля правителството, моля и Народното събрание, да не допускатъ накръняването на конституционнитѣ принципи по отношение заплащането на ония земи, които сж взети за фонда т. з. с. Не може една категория граждани, били тѣ 5, 10 или 20 души, да бждатъ третираны по единъ изключителенъ начинъ отъ единъ изключителенъ законъ.

В. Драгановъ (з. в): Вие защитавате чифлишкитѣ, които сж спечелили капиталитѣ си съ лихва на грошъ нара на день. Направете изчисление колко е лихвата. И имате суратъ да ги защитавате! Съ честенъ трудъ ли сж спечелили капиталитѣ си? Тѣ сж ги спечелили по единъ хайдушки начинъ. Тѣ сж ги взели отъ народа и трѣбва да ги върнатъ на народа.

Д-ръ В. Бурилковъ (д. сг): Г. г. народни представители! Земята е една форма на капитала. Азъ бихъ приелъ общъ налогъ върху общото имотно състояние на всички граждани, безъ разлика на това дали е то въ пари, въ сгради или въ земи, но не трѣбва да се облага само една категория граждани. И азъ свършвамъ, като моля да се не допуска такава неправда. Отъ друга страна да се бърза съ даването пълно право на собственост върху раздѣленитѣ земи. Лицата, на които сж раздѣдени земи редовно, да получатъ пълно право на собственост, защото безъ такова право не може да има здраво стопанство.

В. Драгановъ (з. в): Земята ще притежаватъ онѣзи, които я работятъ.

Ц. Цѣтковъ (д. сг): (Къмъ С. Кърловъ) Баша ти имаше земя, а ти сега нѣмашъ.

С. Кърловъ (з. в): Имамъ, имамъ. Ти поне не говори, ти само отъ полиция разбирашъ.

Ц. Цѣтковъ (д. сг): Ти продаде земята си.

Д-ръ В. Бурилковъ (д. сг): България е земледѣлска страна. 90% отъ нашето население е земледѣлско и центърътъ на нашитѣ грижи, на нашата стопанска политика трѣбва да бжде земедѣлието. И политиката на Демократическия сговоръ е насочена именно въ това направление. Направено е достатъчно, разбира се, но грижата за българското село трѣбва да се увеличи. Обаче ние дължимъ преди всичко да избавимъ българското село отъ изненадитѣ законодателни, да кажемъ на селския стопанинъ, че той може да разчита на едно законодателство солидно, на една сигурност правова върху неговата собственост. И азъ повтарямъ: онѣзи, които сж оземлени редовно, трѣбва да станатъ пълни собственици на дадената имъ земя, собствеността върху която да не може да бжде засѣгана абсолютно съ нищо. Собственостъ, която подлежи на отчуждаване, собственостъ, която не може да бжде ипотекирана, която не може да бжде изворъ на кредити и т. н. не може да създаде жизнеспособно стопанство.

Заявявамъ, че ще гласувамъ за законопроекта, съ който се ликвидира едно печално минало, моля, обаче, да се направятъ нуждитѣ измѣнения, за да не се допустне въ

никакъвъ случай накрънение на принципа на собствеността. (Ръкоплъскания отъ сговориститѣ)

Председателъ: Дебатитѣ сж изчерпани, моля, които приематъ заглавието. . . .

Д. Даскаловъ (з. в): Г. председателю! Азъ искамъ думата.

Председателъ: Имате думата.

Д. Даскаловъ (з. в): Г. г. народни представители! Ние, отъ Земледѣлската парламентарна група, изцѣло отричаме този законопроектъ, внесенъ отъ г. министра на земледѣлието, защото считаме, че бѣжанцитѣ, които имаме въ нашата страна, дошли въ България следъ нещастнитѣ войни, още не сж оземлени и, следователно, не можемъ да гласуваме този законопроектъ. Г. Бурилковъ има защо да защитава законопроекта. Той има 2.000 декара земя.

Д-ръ В. Бурилковъ (д. сг): Подарявамъ Ви я. Имамъ само 100 декари земя и никой не е посѣгналъ досега на нея.

Д. Даскаловъ (з. в): Азъ обаче ще изтъкна тукъ и нѣкои други дефекти на законопроекта.

Д-ръ В. Бурилковъ (д. сг): Нѣмамъ толкова, колкото Вие казвате, но за тая малко земя, която имамъ, искамъ гаранция, че никой нѣма да посегне върху нея.

Н. Пждаревъ (д. сг): (Къмъ Д. Даскаловъ) Положителенъ ли сте, че има толкова много земя?

Д. Даскаловъ (з. в): Така се гозори.

И. Гавалюговъ (д. сг): Какъ се излага човѣкъ, когато говори на едро.

Д. Даскаловъ (з. в): Искамъ да обърна вниманието на г. министра на земледѣлието и върху други работи. Общинскитѣ съвети на нѣкои села по една или друга причина не сж раздали земитѣ отъ фонда т. з. с. на малоземелнитѣ и тия земи сж останали 1—2 години неизползувани. Дирекцията на т. з. с. сега заставя тѣзи села да платятъ 60—70 хиляди лева. Този несъобразностъ би трѣбвало да се уреди по начинъ, щото да не се товари съ тежести населението. Въ тия села всѣко семейство днесъ трѣбва да плаща по 2—3 хиляди лева. Защо сж виновати тия хора, та трѣбва да плащатъ, да се товарятъ съ излишни данъци? Ще ви кажа единъ скорошенъ случай отъ Провадийска околия, с. Черковна. Закръглената земя, която е въ разпореждане на фонда т. з. с. не се е използвала, не е раздадена на малоземелнитѣ и сега задължаватъ всѣка къща отъ това село да плати коя 3—4.000 л., коя 1.000—1.500 л. Това е едно беззаконие, което трѣбва да бжде премахнато. Азъ мисля, че не е право да плаща селото онака сума, която би трѣбвало да се получи отъ наеми за тѣзи земи. Ако има отговорности, че земитѣ не сж раздадени на малоземелнитѣ, то да се потърси отговорността или въ Дирекцията за т. з. с. или пъкъ въ общинскитѣ съвети и тѣ да понесатъ послѣдствията.

И. Бояджийски (д. сг): А кой работи нивитѣ?

Д. Даскаловъ (з. в): Тѣ не сж раздадени.

И. Бояджийски (д. сг): Кой ги работи сега? Какъ ще искате наемъ за нераздадени ниви?

Д. Даскаловъ (з. в): Не сж раздадени.

И. Бояджийски (д. сг): А-а-а!

Д. Даскаловъ (з. в): Това е фактъ, г-да! Не ви лъжа.

И. Бояджийски (д. сг): Остави тази работа.

Д. Даскаловъ (з. в): Ето защо азъ моля, г. министърътъ на земледѣлието да провѣри този фактъ и да оглѣдни това нареждане да се събиратъ отъ мѣстното население по нѣколко хиляди лева.

Съ тия нѣколко думи, азъ свършвамъ.

Председателъ: Г-да! Дебатитѣ сж приключени.

Моля, които приематъ заглавието на законопроекта за измѣнение на закона за трудовитѣ земледѣлски стопанства, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Моля г. докладчика да продължи.

Докладчикъ А. Тодоровъ (д. сг): (Чете)

„§ 1. Буква б на чл. 1 се допълня така: Не се оземляватъ специалисти, щомъ като тѣ не живѣятъ постоянно въ землището на съответната община.“

Повръщатъ се на държавата, общинитѣ и общественитѣ учреждения земитѣ, съ които сж оземлени специалисти, щомъ като тия земи не се обработватъ непосредствено отъ лицата, на които сж дадени и сѣшитѣ лица не живѣятъ постоянно въ землището на населеното мѣсто, гдето сж оземлени.“

Председателъ: Които приематъ § 1, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Тодоровъ (д. сг): (Чете)

„§ 2. Букви „б“, „ж“ и „м“ на чл. 2; чл. чл. 4, 5, 6, 7 и 9; буква „а“ на чл. 47 и чл. чл. 79, 80 и 85 отъ закона за трудовитѣ земледѣлски стопанства се отмѣняватъ.“

Земитѣ, отчуждени въз основа на отмѣненитѣ съ настоящия законъ наредби на посоченитѣ въ алинея първа членове, се връщатъ на собственицитѣ имъ, съ изключение на:

а) земитѣ, предадени отъ Дирекцията т. п. с. и т. з. с. на Главната дирекция за настаняване на бѣжанцитѣ (съгласно закона за селско-стопанското настаняване на бѣжанцитѣ);

б) земитѣ, които вече напълно или отчасти сж изплатени отъ оземленитѣ лица и учреждения по законитѣ за т. п. с. и т. з. с. или по специални споразумения;

в) земитѣ, които сж дадени отъ Дирекциитѣ за т. п. с. и т. з. с. на държавни и обществени учреждения за стопанства, научни и опитни институти и които вече се владѣятъ и стопанисватъ отъ тѣхъ, и

г) земитѣ, съ които редовно сж оземлени безземелни или малоземелни стопани по силата на законитѣ за т. п. с. и т. з. с. и въ които сж направени трайни подобрения, като разсадници, градини, лозя, жилища и други стопански постройки.“

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Марковъ.

Г. Марковъ (з. в): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Най-сѣщестеното въ настоящия законопроектъ се съдържа въ § 2, който гласи така: (Чете) „Букви „б“, „ж“ и „м“ на чл. 2; чл. чл. 4, 5, 6, 7 и 9; буква „а“ на чл. 47 и чл. чл. 79, 80 и 85 отъ закона за трудовитѣ земледѣлски стопанства се отмѣняватъ.“ А буква „м“ на чл. 2 отъ тоя законъ, която сега се отмѣнява, се отнася до земитѣ на частнитѣ стопани и на юридическитѣ лица, които сж отчуждени по силата на настоящия законъ. Което пъкъ значи, че отчуждението на тия земи се отмѣнява. Следователно, ние имаме работа не съ единъ малъкъ законопроектъ, който просто измѣнява единъ сѣществуващъ законъ, но съ единъ законопроектъ, който отмѣнява една сѣществена социална реформа въ нашата страна, която бѣ прокарана въ време на управлението на Земледѣлския съюзъ. Тая реформа има въ основата си принципа, че земята трѣбва да принадлежи на оня, който я обработва съ собственъ трудъ. Отмѣни ли се буквата „м“, то значи, че владението на земята по-нататъкъ не се поставя въ връзка съ експлоатирането ѝ чрезъ собственъ трудъ, т. е., че всѣки има право въ тази страна да владѣе толкова земя, колкото може да завладѣе съ капитала си.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Где го пише това въ законопроекта?

Г. Марковъ (з. в): Това е единъ основенъ принципъ, който се защитава отъ Земледѣлския съюзъ и въ миналото и сега. Тоя принципъ, който е крайно справедливъ за социалния животъ въ нашата страна, бѣ прокаранъ въ закона за т. п. с., срещу който се възстава сега. Не само у насъ, въ България, г. г. народни представители, но следъ войната въ всички европейски държави — това ще видите отъ доклада на г. директора на трудовитѣ земледѣлски стопанства — е установена една норма за владение на земя.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Не е вѣрно това.

Г. Марковъ (з. в): Въ всички държави. — Следователно, тезата на г. Бурилкова, че нашият законъ за т. п. с. билъ нѣкакво порочно законодателство, съществува само въ неговата глава. Той съвсемъ не познава въпроса за владението и стопанисването на земята и съвсемъ не знае, че този въпросъ не е единъ изолиранъ въпросъ само за България и въпросъ само на Земледѣлския съюзъ. Той е социаленъ въпросъ, който се създаде следъ войнитѣ и почива на една справедливостъ, а тази справедливостъ е, че земята не може да принадлежи на оня, който не я обработва лично съ собственъ трудъ. Ето тамъ е разликата; ето въ името на това — безъ да гледаме останалитѣ подробности, които се нанизватъ въ този законопроектъ — земледѣлската парламентарна група по никакъвъ начинъ не може да гласува този законопроектъ. Ние решително се противопоставяме на една теза, която е реакционна.

М. Дочевъ (д. сг): Вие сте тамъ, където бѣхте. Нѣма нужда да го казвате. Ние го знаемъ.

Г. Марковъ (з. в): Вие се връщате назадъ, вие създавате социални конфликти и отричате една справедливостъ, която войнитѣ създадоха.

М. Дочевъ (д. сг): Вашиятъ последенъ курсъ е да се връщате назадъ.

Г. Марковъ (з. в): За доказателство на това ще ви приведе една статистика.

М. Дочевъ (д. сг): Слушахме много статистики. До вчера не знаеше какво е „статистика“.

Г. Марковъ (з. в): Причислениетѣ къмъ фонда т. з. с. земи отъ 1 юлий 1921 г. до 31 юний 1924 г. ...

М. Дочевъ (д. сг): Вие сте Земледѣлска партия, но отъ земледѣлци много малко разбирате.

В. Драгановъ (з. в): (Възразява нѣщо)

М. Дочевъ (д. сг): Мълчи ти тамъ, бе! Ти знаешъ само какъ се чупятъ камъни.

Г. Марковъ (з. в): Моля ви се, оставете ме на спокойствие. Имаме да кажа още две думи по този законопроектъ.

М. Дочевъ (д. сг): Какво ще разправяшъ? Много пѣти чухме тѣзи работи!

Г. Марковъ (з. в): По силата на първоначалния законъ създаденъ отъ земледѣлското правителство, бѣха отчуждени за фонда: държавни земи 65.000 декара, общински земи 245.000 декара, манастирски земи 23.000 декара, а частни земи 352.000 декара. За времето отъ 1 юлий 1924 г. до 30 ноември 1929 г. сѣ отчуждени: отъ държавнитѣ земи още 715.000 декара, отъ общинскитѣ 1.025.000 декара; манастирски не сѣ отчуждени, освенъ онѣзи, които ние сме отчуждили, а частни земи не само че не сѣ отчуждени, а сѣ освободени и повърнати обратно на частнитѣ стопани, на чифликчинтѣ въ България, 250.000 декара.

М. Дочевъ (д. сг): Чудо станало.

М. Мотевъ (д. сг): Защо?

Г. Марковъ (з. в): Защото не сте имали куража тогава да оформите това връщане. Сега искате да го оформите съ този законопроектъ, който внасяте, а това значи, че вие днесъ оправдавате едно престѣпление, което по силата на съществуващия законъ не можеше да стане — да се повърнатъ земитѣ на чифликчинтѣ. Съ настоящия законопроектъ, съ една малка буква „м“, която отиѣнявате, вие оправдавате престѣпленията, които извършихте!

Поради всички тѣзи причини и на основание на това, че този законопроектъ е единъ реакционенъ законопроектъ, който ни връща къмъ едно стѣлкновение между ония, които обработватъ, и ония, които могатъ да владѣятъ земитѣ, позволете ми да ви прочета декларацията на Земледѣлската парламентарна група по тоя законопроектъ: (Чете) „Декларация. Земледѣлската парламентарна група стои на становището, което зае земледѣлското правителство презъ 1922 г. при прокарване закона за трудовата поземелна собственост, а именно:

„Земята трѣбва да принадлежи на онѣзи, които непосредствено я обработватъ.“

„Същата счита, че управлението на Демократическия съговоръ наруши както постановленията на закона за т. п. с., тъй и създадения отъ него законъ за т. з. с., като противозаконно повърна надъ 250.000 декара частна земя на едри землевладѣлци, въведе ги въ владение и лиши оземленитѣ съ закона за т. п. с. безимотни и малоимотни стопани отъ дадената имъ земя, нанесе имъ маса вреди и загуби и ги обремени съ плащането на голѣми наеми. По тоя начинъ подхвърли изново въ мизерия и гладъ хиляди семейства и внесе смутъ въ душитѣ на ония, ...“

М. Мотевъ (д. сг): Вие внасяте смутъ между тѣхъ.

Г. Марковъ (з. в): ... „които очакваха отъ държавата социална правда и стабилностъ въ държавнитѣ инстинкци“. (Възражения отъ сговориститѣ)

„Земледѣлската парламентарна група като се обявява категорично противъ исканитѣ съ настоящия законопроектъ измѣнения, съ които се цели не само да се повърнатъ земитѣ на едритѣ землевладѣлци-собственици, но и да се оформи едно престѣпление съ предварителното повърщане земята на по-голѣмата частъ отъ едритѣ собственици, иска парламентарна анкета, която да установи отговорноститѣ за това грубо нарушение на закона досега, а не оформяване на едно престѣпление.“

Това е, което имамъ да кажа отъ името на земледѣлската парламентарна група по законопроекта. (Ръкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

М. Дочевъ (д. сг): Гичевъ нѣма ли да излѣзе?

С. Пѣйчевъ (з. в): Всички ще излѣземъ по този важенъ въпросъ. (Пререкания между сговористи и земледѣлци)

М. Дочевъ (д. сг): Този шумъ ви трѣбва на васъ. Ще лѣжете този народъ!

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Генко Митовъ.

Г. Митовъ (д. сг): (Отъ трибунага) Г. г. народни представители! Споредъ менъ, смисълътъ на законопроекта, който е поставенъ на разглеждане на второ четене, е въ постановленията на § 2. Въ алинея втора на този параграфъ е казано: (Чете) „Земитѣ, отчуждени въз основа на отиѣненитѣ съ настоящия законъ наредби на посоченитѣ въ алинея първа членове, се връщатъ на собственицитѣ имъ, съ изключение на“ — въ четиритѣ пунктове а, б, в, г сѣ изброени изключенията. Казвамъ. Цѣлиятъ смисълъ на този законопроектъ е въ прочетения параграфъ и специално отъ алинея втора. Обаче мене ми прави впечатление, че тъй, както е редактирана втората алинея, и поспециално последната буква г отъ същата алинея, като че ли се създава една възможностъ за неправиленъ и превратенъ тълкувания на постановленията на този параграфъ. Въ буква „г“ на алинея втора е казано: (Чете) „Земитѣ, съ които редовно сѣ оземлени безземелни или малоземелни стопани по силата на законитѣ за т. п. с. и т. з. с.“ и т. н. Характеренъ е изразътъ „земитѣ, съ които редовно сѣ оземлени“. Този изразъ „редовно“ въ първитѣ пунктове а, б и в липсва и, следователно, би могло да се направи заключение, че останалитѣ изключения, които се предвиждатъ за връщане на земята, включватъ въ себе си нередовни отчуждения или даже нередовно оземлени лица и учреждения.

За да се избѣгне едно подобно погрѣшно тълкуване, азъ смѣтамъ, че е необходимо г. министърътъ да даде обяснение на съдържанието, което се влага въ думата „редовно“, вмѣстено въ буква г, алинея втора на § 2, или пъкъ, ако такава декларация по една или друга причина не може да се направи, то буквитѣ а, б и в въ алинея втора да се попълнятъ, както следва: въ буква „а“ следъ думитѣ „земитѣ“, да се прибавятъ думитѣ „редовно отчуждени“; въ буква б, следъ думитѣ „земитѣ“ да се каже „редовно отчуждени“ и въ буква в, сѣщо следъ думата „земитѣ“, да се прибавятъ думитѣ „редовно отчуждени“.

Тѣй че, или трѣбва да се прибавятъ тия думи въ посоченитѣ пунктове на § 2, алинея втора, или е абсолютно необходима една декларация отъ страна на г. министра, защото, ако оставимъ редакцията така, както е дадена отъ комисията, ще се яви едно тълкувание не само превратно, но и цѣлиятъ законопроектъ би изгубилъ своя смисълъ затуй, защото съ този законопроектъ не само отиѣняваме единъ законъ, който всички смѣтаме като противоправенъ, противоконституционенъ, но ще излѣзе, че узаконяваме всички произволи и всички противозаконности, които сѣ

извършени при прилагането на законитъ за т. п. с. и т. з. с. Даже тогава ще имаме случай, щото незаконното и неправилно отчуждение на известни земи, срещу отчуждението на които има издадени влѣзли въ законна сила решения, и съ които земи по една или друга причина сѫ оземлени бѣжанци или сѫ дадени на учреждения и т. н., да се смѣтне, че се узаконява. Азъ вѣрвамъ, че не е била такава целта нито на г. министра, нито на комисията, които предлагатъ на Парламента да гласува този § 2 отъ предложениия ни законопроектъ за измѣнение закона за т. з. с.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ п. Николовъ.

Д. п. Николовъ (трак): Г. г. народни представители! При първото четене на този законопроектъ азъ изказахъ мнението, че по-добре би било да се дочака пълното оземляване на бѣжанцитѣ и на маломотнитѣ и тогава да се внесе законопроектътъ, или пъкъ, ако Народното събрание намѣри, че трѣбва да бѣде приетъ този законопроектъ сега, да се предвиди специално постановление въ него, че земитѣ, на които сѫ настанени бѣжанцитѣ, нѣма да се връщатъ.

П. Стайновъ (д. сг): На редовно и нередовно отчуждени земи?

Д. п. Николовъ (трак): Тѣ сѫ редовно отчуждени, както знаете.

П. Стайновъ (д. сг): Това конституционно ли е?

Д. п. Николовъ (трак): Комисията действително е предвидила една нова алинея, съгласно която земитѣ, предадени отъ Дирекциитѣ на т. п. с. и т. з. с. на Главната дирекция за настаняване бѣжанцитѣ, не се връщатъ. Но тъй, както е текстътъ на тази алинея, тя дава основание за известни тълкувания, които единъ день може да предизвикатъ цѣла бъркотия. Защо? Съгласно протокола на Обществото, на народитѣ при сключване на заема за бѣжанцитѣ, българската държава се задължаваше да даде 1.322.000 декара земя за настаняване бѣжанцитѣ. Дирекцията за т. з. с. по наредъ предаде тия земи на Дирекцията за бѣжанцитѣ. Но когато Дирекцията за бѣжанцитѣ почна да прави своитѣ планове и пристѣпи къмъ оземляването, тя не намѣри тѣзи земи. Не се намѣриха и не можаха да се получатъ следнитѣ количества декари земи въ околнитѣ: Бургаска — 27.807, Василковска — 40.970, Елховска — 22.169, Варненска — 22.429, Фердинандска — 600, Ломска — 774, Орѣховска — 2.390, Мостанлийска — 2.132, Св. Врачка — 20.006, Петричка — 5.841, Неврокопска — 4.196, Станимашка — 3.519, Пловдивска — 5.273, Балбунарска — 4.416, Разградска — 1.368, Хасковска — 6.020, Свиленградска — 9.036, Ескиджумайска — 1.887, Преславска — 1.954 и Новопазарска — 4.728. Понеже не се намѣриха тѣзи земи, не можаха да се оземлятъ намиращитѣ се тамъ бѣжанци. Дирекцията за т. з. с. се видѣ принудена да делегира правото си на делегати, които, заедно съ една комисия, въ която влизаха и представители на Дирекцията за бѣжанцитѣ, да намѣрятъ земи и да настанятъ находящитѣ се въ всѣка отъ горепоменатитѣ околии бѣжанци. Тѣзи околийски комисии намѣриха земи и настаниха бѣжанцитѣ. Но земитѣ, г-да, се предаваха отъ тѣзи делегати на Дирекцията за т. з. с. направо на Главната дирекция за бѣжанцитѣ и протоколитѣ за предаването на нѣкои отъ тия земи — нѣкои отъ които земи може би доста голѣми — не сѫ оформени отъ дирекционния съветъ при Дирекцията за т. з. с. Единъ день, следъ 2—3—4—5 години, когато нѣма да има Дирекция за бѣжанцитѣ, може да стане въпросъ, че тия бѣжанци не сѫ оземлени редовно и да се поиска да имъ бѣдатъ отнети земитѣ.

П. Стайновъ (д. сг): Ще имъ дадемъ отъ селскитѣ мери.

Д. п. Николовъ (трак): Азъ говоря, като имамъ предъ видъ текста. — Освенъ това има и безстопанствени земи, пакъ включени въ фонда т. з. с., но и тѣ всички не сѫ оформени отъ съвета при Дирекцията на т. з. с. и може стопанитѣ на тия безстопанствени имоти да се явятъ единъ день, да представятъ доказателства за право на собственостъ и да искатъ да изхвърлятъ бѣжанцитѣ.

П. Цвѣтковъ (д. сг): Тамъ е казано: „предадени на Дирекцията за бѣжанцитѣ“.

Д. п. Николовъ (трак): Азъ ви казвамъ, че има такива оземления, които не сѫ оформени отъ съвета на Дирекцията за т. з. с. — за тѣхъ говоря.

Затуй, за да не се яви нѣкоя бъркотия следъ нѣкоя друга година и да се вдигатъ отъ селищата бѣжанцитѣ, които сѫ си направили даже и къщи, азъ моля г. министра и народното представителство да се съгласятъ, буква „а“ отъ § 2 да се измѣни така: „Земитѣ, раздадени на бѣжанци отъ бившитѣ дирекции за т. п. с. и т. з. с. и отъ Главната дирекция за настаняване на бѣжанцитѣ“. По този начинъ ще бѣдемъ въ хармония и съ закона за селско-стопанското настаняване бѣжанцитѣ, гласуванъ отъ бившата Камара, чл. 3 на който гласи: „Земитѣ и жилищата, какъто сѫ настанени бѣжанцитѣ, ставатъ тѣхна собственостъ отъ момента на настаняването имъ въ тѣхъ“.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Влайковъ.

Т. Г. Влайковъ (д. сг): Г. г. народни представители! При първото четене на този законопроектъ азъ се изказахъ обстойно, че съмъ по принципъ противъ него. По сжшитѣ съображения и сега ще гласувамъ противъ този законопроектъ изцѣло. Искамъ само да обърна вниманието ви на едно принципно противоречие, което ще се допустне съ приемането на този законопроектъ.

Заглавието на сега сжществуващия законъ е: „Законъ за трудовитѣ земеделски стопанства“. Съ самото заглавие вече се очертава единъ принципъ — създаватъ се трудови земеделски стопанства — като въ отдѣленъ членъ се опредѣля кои и какви сѫ тия стопанства, които занаятъ ще преобладаватъ, като, разбира се, се допускатъ нуждитѣ изключения. Сега, като изхвърлимъ члена, съ който се опредѣля кои сѫ трудови земеделски стопанства, законътъ остава единъ законъ, на който е махната принципътъ, на който е махната основата. То е все сжщо да имаме единъ законъ за читалищата, въ който читалищата се отричатъ.

Азъ обръщамъ вниманието ви на това противоречие, въ което ще изпаднамъ сега, следъ приемането на това измѣнение на закона за трудовитѣ земеделски стопанства, което цели законопроектътъ.

Г. Марковъ (з. в): За политиката на Сговора това не е въ противоречие.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Кирпиковъ.

И. Кирпиковъ (д. сг): Г. г. народни представители! На всички е известно съ каква ревностъ Дирекцията за настаняване бѣжанцитѣ пристѣпи къмъ възложената ѝ работа. На всички сжщо така е известно каква колосална работа извърши тя. При този поривъ, съ който тя пристѣпи къмъ работа и работи безусловно, трѣбва да се допуца — защото еггеге humanum est — че тя е извършила известни грѣшки. Ако ние приемемъ предложението на уважаемия колега г. п. Николовъ, ние ще узиконимъ тия случайни грѣшки, които сѫ вмѣкнати. А има такива.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Кои сѫ? Нека да се знаятъ.

И. Кирпиковъ (д. сг): Въ Борисовградска околия отъ 18 жители на стара България се отниматъ около 250 декари земи. Тѣ владѣятъ отъ 30—40 години тия земи и всички иматъ крепостни и нотариални актове. Между тѣхъ има вдовици съ нѣколко деца, които иматъ всичко на всичко 10—15 декара земя и отъ тая земя имъ се отне, за да се дотъкмятъ 50-тѣ декара на новитѣ български граждани, бѣжанцитѣ. Безспорно е, че всички трѣбва да се третирагъ еднакво и законътъ за т. з. с. и тоя за настаняване на бѣжанцитѣ не могатъ да си прогиворечатъ и да създаватъ крамоли между стари и нови български граждани.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Какво искате да кажете?

И. Кирпиковъ (д. сг): Ето защо тази клауза, която е предвидена въ законопроекта, цели да корегира тия случайно допустнати грѣшки. Ако, обаче, не се поправятъ тия грѣшки, като-че-ли ще останатъ виновни и ще теглятъ послѣдствията отъ тѣхъ ония нещастни стари български граждани, които иматъ по 10—15 декара земя, отъ която имъ се отнема частъ, за да се дотъкми до 50 декара земята на новитѣ.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Нѣма такава нѣщо никжде.

И. Кирпиковъ (д. сг): Азъ посочихъ крепостни актове на г. п. Николовъ и той ги видѣ.

Д. п. Николов (трак): Обаче не е установено, че действително сж ги вземали бѣжанци. Или пъкъ т. з. с. ги е взела, защото сж нѣмали документи за правособственост.

И. Кирпиковъ (д. сг): Исква приемемъ законопроекта така, както е издѣльотъ отъ комисията.

Д-ръ В. Бурилковъ (д. сг): Азъ намирамъ, че предложението на г. п. Николова цели да предотврати известни недоразумения и затова поддържамъ да бѣде разгледанъ този въпросъ въ комисията, за да може да се даде окончателна редакция на този членъ. Тамъ този въпросъ ще бѣде обсъденъ, за да не се допуснатъ известни недоразумения.

Д. п. Николов (трак): Да, съгласенъ съмъ.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Владимиръ Руменовъ.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): И азъ напълно съмъ съгласенъ съ мнението на г. Бурилкова, защото, ако приемемъ члена така, както е редактиранъ съ изключенията, кому не се отнематъ земитъ, ще направимъ голѣма грѣшка и ще пострадатъ съвършено невинни хора, които сж били настанени отъ властта и които сж съвършено непричастни въ тая работа. Азъ не съмъ съгласенъ съ твърдението, че сж отнети частни земи и сж давани на бѣжанци. Такова нѣщо Дирекцията за настаняване на бѣжанци не е правила и не може да се визира това въ този членъ. Предложението на г. п. Николовъ визира голѣми области, цѣли селища. Не се визиратъ отдѣлни случаи на заграбване, а се визира масово настаняване на бѣжанци.

Затова азъ съмъ съгласенъ съ предложението на г. Бурилкова, да се обсъди този въпросъ въ комисията, и моля г. министъръ да се съгласи, този членъ да се прередактира, за да не попаднемъ въ грѣшка.

Докладчикъ А. Тодоровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Този въпросъ бѣше сложенъ на разглеждане въ комисията и тамъ се изтъкнаха съображенията на г. п. Николовъ и г. д-ръ Руменовъ, но се взеха предъ видъ и случаятъ, които г. Кирпиковъ и други господа изложиха, а именно, че има мѣста, кѣдето никаква Дирекция за т. п. с. и т. з. с. или тѣхни делегати не сж предали на Дирекцията за настаняване на бѣжанци никаква земя. Обаче земи на частни стопани има взети и дадени на бѣжанци.

Комисията прие тази редакция именно съ цель да се осигурятъ всички редовно дадени земи било отъ Дирекцията за т. п. с. и т. з. с., било отъ тѣхни делегати на бѣжанци, за които говори г. п. Николовъ, но и за да се запазятъ интереситъ на ония частни стопани, земитъ на които сж заграбени, а не предадени или подарени на Дирекцията за бѣжанци.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Защо не приемете да се каже „оземлени отъ Дирекцията на бѣжанци“? Това ще бѣде ли заграбване?

Докладчикъ А. Тодоровъ (д. сг): Изрично е казано въ законопроекта: „Земитъ, предадени отъ Дирекцията за т. п. с. и т. з. с. на Главната дирекция за настаняване на бѣжанци“ — за оземляване — значи, всичко онова, което Дирекцията за т. п. с. и Дирекцията за т. з. с. било на право, било чрезъ свои делегати е дала на Дирекцията за настаняване на бѣжанци, остава на бѣжанци.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Съ това отмѣнявате чл. 63 отъ закона за настаняване на бѣжанци. Тамъ е предвиденъ този случай. Бѣжанци, настанени отъ властта, нѣма да се оземляватъ. Сега съ този законопроектъ се отмѣнява чл. 63 отъ закона за настаняване на бѣжанци. И затова Дирекцията за настаняване на бѣжанци, кѣдето е заваряла бѣжанци, оземлени и настанени отъ властта, а не само настанени се на заграбени земи, оформява тѣхното оземляване. Тѣзи земи не влизатъ въ числото на тѣзи, които сж предадени отъ Дирекцията за т. п. с. или отъ Дирекцията за т. з. с. на Дирекцията за настаняване на бѣжанци, т. е. земи, които не сж били обектъ на дирекцията на т. п. с. и т. з. с.

Докладчикъ А. Тодоровъ (д. сг): Комисията е имала предъ видъ само едно — че има заграбени земи и е искала съ настоящия законопроектъ да попрѣчи, щото това пресѣпление или нарушение да бѣде оформено. Тя не се е занимавала съ огнемане земи на бѣжанци, а е смѣтнала, че дадени по закона за т. п. с. и т. з. с. земи — а ние тѣкмо последния законъ измѣняме — си оставатъ на бѣ-

жанцитъ по силата на закона за селско-стопанското имъ настаняване. Настоящиятъ законопроектъ не засѣга дадени земи, върху които сж настанени отъ властта бѣжанци. Правата на бѣжанцитъ сж гарантирани, повтарямъ, съ закона за тѣхното настаняване. Ние имаме предъ видъ само ония случаи, кѣдето дирекцията не сж дала земи, а Дирекцията за настаняването на бѣжанци си е вземала земи, както е случаятъ въ Борисовградъ, съ 200 и нѣколко декара частни земи, отнети отъ стопанитъ, които ги владѣятъ съ крепостни актове, и дадени на бѣжанци.

Д. п. Николов (трак): Никѣде не сж взети земи по този начинъ. Азъ казахъ какви сж случаятъ. Има взети земи отъ делегатитъ или представителитъ на Дирекцията за т. з. с. и предадени веднага на представителитъ на Дирекцията за настаняване на бѣжанци, които земи не сж оформени.

Докладчикъ А. Тодоровъ (д. сг): Тѣ сж узаконени. Това е работа на Дирекцията за настаняване на бѣжанци.

Д. п. Николов (трак): Това може да предизвика утре едно тълкуване, и тѣзи земи да се върнатъ обратно, щомъ не сж оформени. Щомъ не е оформено, то не е предадено. Предаване значи, че цѣлата формалностъ е извършена: въпросътъ е миналъ презъ общинската комисия, презъ околийската комисия, дохожда въ Дирекцията за т. з. с., оформява се съ протоколъ и следъ туй земитъ се даватъ на Дирекцията за бѣжанци. Щомъ тази процедура не е извършена, земята не е предадена.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Особено безстопанскитъ имоти — имоти на турци.

Д. п. Николов (трак): Вие оставяте една отворена врата, утре да се разправятъ хората. За да не ставатъ тия разпръвания, азъ направихъ това предложение. Освенъ това, както каза г. Руменовъ, има цѣли селища почти, населението на които, ако се приеме тази редакция, ще трѣбва цѣлото, или голѣма частъ отъ него да се вдигне.

Докладчикъ А. Тодоровъ (д. сг): Не е истина. Тѣхното положение е узаконено съ съответния членъ отъ закона за селско-стопанското настаняване на бѣжанци. Съ тия земи законътъ за т. з. с. не се занимава. Повтарямъ, тѣхното положение е урегулирано съ другия законъ. Сега, говори се за земи, взети отъ частни стопани...

Д. п. Николов (трак): Частни земи, взети отъ Дирекцията за т. з. с., обаче неоформени и днесъ стопанитъ имъ вдигатъ гюрултия и искатъ да си ги взематъ обратно. Тази работа не може и не бива да става. Не ни принуждавайте да говоримъ конкретно и да съобщаваме имена.

Докладчикъ А. Тодоровъ (д. сг): Не се говори за частни земи.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Кирпиковъ.

И. Кирпиковъ (д. сг): Съ предлаганото измѣнение на законопроекта нѣма да влѣземъ въ противоречие съ чл. 63 отъ закона за селско-стопанското настаняване на бѣжанци, защото въ него се опредѣля по какъвъ начинъ властта е длъжна да оземли бѣжанцитъ, т. е. какъ да опредѣли тия комплекси земя, съ които може да се оземляватъ бѣжанцитъ. Когато се появятъ спорове върху тѣхъ, има друга инстанция, въ която се разглеждатъ тия спорове. Следъ като се отстранятъ всички недоразумения, тогава властта може да оземли съ такива земи бѣжанци. Всѣки, който си е позволилъ да оземлява бѣжанци вънъ отъ този редъ, счита се, че е оземлявалъ незаконно. Тѣзи незаконно оземлявания визира настоящиятъ законопроектъ.

Д. п. Николов (трак): Това е адвокатско тълкуване.

И. Кирпиковъ (д. сг): Съ законопроекта се иска да се премахнатъ тия грѣшки, които сж били допуснати съсемъ случайно и сж въ не голѣмъ мащабъ. Ще ви кажа друга една грѣшка. Въ с. Сива-рѣка се държи протоколъ, че се причисляватъ къмъ фонда 200 декара земя отъ „Стратиевъ-гюль“, и органитъ на тия две дирекции веднага решаватъ да се оземлятъ бѣжанци. Когато после се вгледаха по-добре, видѣха, че този „Стратиевъ-гюль“ принадлежи не къмъ землището на с. Сива-рѣка, а къмъ землището на с. Любимецъ. Освенъ това тоя „Стратиевъ-гюль“

е частъ отъ гората и не е изключенъ по предвидения въ закона начинъ отъ обекта на горското стопанство. Една такава сложна грѣшка, която е допустната съ тия 200 декара, неужели не трѣбва да се поправи? Ако не я поправимъ, ще остане убеждение въ гражданството, че въ тая страна не се знае кой пие и кой плаща.

Ето защо азъ смѣтамъ, че съ това измѣнение на закона за т. з. с. се урегулиратъ тъкмо тия въпроси. Може би провѣрката, която трѣбва да се направи, да изисква време, но това е въпросъ на канцелариитѣ: ако нашитѣ канцеларији взематъ по-присърдце тази работа, въпроситѣ ще се уредятъ по-скоро.

Докладчикъ А. Тодоровъ (д. сг): Що се касае до думата „редовно“ въ пунктъ „г“, тя е случайно вмѣзната. Въ всички четири точки се разбира редовно оземлени.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Всички частни земи, които сѣ били взети и върху които, по силата на закона за селско-стопанското настаняване на бѣжанцитѣ, сѣ настанени придошлитѣ у насъ бѣжанци, не се повръщатъ. Тѣ се плащатъ по пазарната цена, а не по цената, предвидена въ чл. 18 за отчужденитѣ по законъ за т. з. с. частни земи. Но понеже ние повръщаме частни земи, отчуждени по закона за т. з. с., тогава чл. 18 става безпредметенъ и за него нѣма какво да говоримъ. И така, всички частни земи, върху които сѣ били настанени бѣжанци, не се повръщатъ; бѣжанцитѣ си оставатъ тамъ, тѣ ставатъ собственици на земитѣ.

Обаче следъ гласуването на закона за селско-стопанското настаняване на бѣжанцитѣ има отдѣлни случаи на произволни актове — актове вече не отъ дветѣ дирекции, ами отъ органитѣ на нѣкоя отъ тѣхъ. Тия случаи сѣ отдѣлни, малко сѣ и затова именно се предвижда да бждатъ тѣ уредени, за да нѣма противозаконностъ.

Азъ за пръвъ пътъ слушамъ тия данни, които съобщава г. п. Николовъ. Ами че ако наистина не бѣха оформени предаденитѣ земи отъ Дирекцията за т. з. с. на Дирекцията за селско-стопанското настаняване на бѣжанцитѣ, последната щѣше да ни обърне внимание. Вече има оземлени, г. г. народни представители, 30.000 бѣжански семейства, остава да се оземляватъ още 5—6 хиляди, обаче такива случаи нѣма.

Д. п. Николовъ (трак): Попитайте Дирекцията и ще Ви каже.

Министъръ Д. Христовъ: Нѣма какво да питамъ. Вие трѣбваше да дойдете и да ми кажете конкретно, че въ тия и тия мѣста става това и това.

Още единъ пътъ казвамъ, че въпросната алинея въ този параграфъ има за целъ да не се узаконяватъ беззаконни работи извършени отъ органитѣ на едната или другата дирекция. Тия случаи, повтарямъ, сѣ малко.

Г. г. народни представители! Онова, на което азъ държамъ и на което обръщамъ вниманието на г. п. Николова и го моля да бжде спокоенъ, е следното: ако има такива случаи — а тѣ, повтарямъ още веднѣжъ, сѣ малко — ще се обърне вниманието на дирекцията, ще ги уредимъ по административенъ редъ и ще се свърши работата. Защо правите отъ тѣхъ такъвъ голѣмъ, капиталенъ въпросъ, когато ние можемъ да ги уредимъ по административенъ редъ, както сме правили не веднѣжъ? При тая декларация, която правя, моля да бждете съвършено спокойни.

Г. Влайковъ казва, че като премахваме оземляването съ частни земи, законътъ нѣмалъ смисълъ вече. Г. Влайковъ! Законътъ има смисълъ затуй, защото по този законъ ние продължаваме да оземляваме правоимачитѣ малоимотни и безимотни въ 15—20 околии. За да ги оземлимъ, трѣбва да изпълнимъ формалноститѣ на закона, иначе ще трѣбва да спремъ нашата работа. Ето защо законътъ продължава да съществува, за да се извърши оземляването съ земитѣ, които сѣ добити отъ общинскитѣ мери и пр.

Т. Г. Влайковъ (д. сг): Законътъ не може вече да се нарича законъ за трудовитѣ земеделски стопанства.

П. Стайновъ (д. сг): Г. докладчикъ! Разбира ли се, че и въ другитѣ букви на алинея втора отъ § 2 се касае само за редовно оземлени, защото „редовно“ е казано само въ буква „г“?

Министъръ Д. Христовъ: Азъ моля въ буква г думата „редовно“ да се махне, защото всички земи сѣ дадени отъ

едната или другата дирекция възъ основа на съществуващия законъ. А щомъ сѣ дадени възъ основа на съществуващия законъ, не могатъ да бждатъ нередовно дадени; тѣ сѣ само редовно дадени.

П. Стайновъ (д. сг): Но ако има случаи на нередовно дадени земи? Ако има съдебно решение, което констатира нередовността?

Министъръ Д. Христовъ: Ако има нередовностъ, не може да стане отчуждаването.

П. Стайновъ (д. сг): Ако има документи, отъ които се констатира, че има нередовностъ?

Министъръ Д. Христовъ: Такива случаи, да има нередовно отчуждаване на земи, азъ не зная. Такива оплаквания нѣма.

П. Стайновъ (д. сг): Може би Вие не ги знаете.

Министъръ Д. Христовъ: Ние законодателствуваме възъ основа на данни.

П. Стайновъ (д. сг): Ако държавата нередовно е взела за свои институти нѣкоя земи, въ такъвъ случай ще се върнатъ ли нередовно взетитѣ земи или не?

Министъръ Д. Христовъ: Всички земи, които държавата ги е взела отъ частни лица, ...

П. Стайновъ (д. сг): Нередовно.

Министъръ Д. Христовъ: ... за които се споменава тукъ, за свои интереси, сир. за обществена полза, не могатъ да бждатъ взети нередовно.

П. Стайновъ (д. сг): Но азъ Ви питамъ, искамъ отъ Васъ тази декларация: ако нѣкои имоти сѣ взети отъ държавата нередовно, връщатъ ли се или не?

Министъръ Д. Христовъ: Още единъ пътъ казвамъ: всички онѣзи имоти, които сѣ били взети отъ държавата за обществена и държавна полза, не могатъ да бждатъ взети нередовно. Остава само единъ въпросъ. Той е: какъ да стане изплащането на тия земи, които сѣ били отчуждени.

П. Стайновъ (д. сг): Азъ Ви моля да заявите, че само ония имоти, които сѣ били взети отъ държавата редовно и законно, само тѣ се задържатъ.

Министъръ Д. Христовъ: Само тѣ се задържатъ — права тази декларация.

Председателъ: Г. г. народни представители! Дебатитѣ по § 2 сѣ изчерпани.

Има направени две предложения. Първото е отъ г. Генко Митовъ. Но мене ми се струва, че следъ декларацията, която направи г. министърътъ, нѣма смисълъ да го гласуваме.

Г. Митовъ (д. сг): Да, и азъ не настоявамъ.

Председателъ: Има предложение отъ г. Димитъръ п. Николовъ въ смисълъ, буква а отъ втората алинея на § 2 да се измѣни така: „Земитѣ, раздадени на бѣжанцитѣ отъ бившитѣ дирекции за т. п. с. и т. з. с. и отъ Главната дирекция за настаняване на бѣжанцитѣ“.

Моля, които приематъ това предложение, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Който приематъ § 2, както се докладва, заедно съ обясненията, които се дадоха отъ г. министра, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

(Председателското мѣсто заема подпредседателъ В. Димчевъ)

Докладчикъ А. Тодоровъ (д. сг): (Чете)

„§ 3. Буква л на чл. 2 се измѣня така: „Присвоенитѣ отъ населението общински и държавни земи, не повече отъ 50 декара, следъ 1903 г. до влизане въ сила на закона за т. з. с., ако не бждатъ изплатени отъ присвоителитѣ, съгласно чл. 47 буква г отъ същия законъ.“

Провѣрка по спороветѣ за датата на присвояването се извършва отъ мировия сѣдия, председателъ на околийската комисија за т. з. с., чрезъ специална анкета, разноскитѣ за която плащатъ заинтересованитѣ.“

Председателстващ В. Димчев: Които приемат § 3, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик А. Тодоров (д. сг): (Чете)
„§ 4. Всички постигнали във фонда т. з. с. наеми се заплащат на собствениците.“

Несъбраните такива се събират от секретар-бирниците по реда за събиране общинските данъци и се изплащат направо на собствениците.

Секретар-бирниците въ този случай събират от наемателите и 2% за закъснение, които задържат за себе си“.

Председателстващ В. Димчев: Които приемат § 4, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик А. Тодоров (д. сг): (Чете)
„§ 5. Собствениците на върнатите земи, вън от изброените въ § 2 алинея втора на настоящия закон, заплащат на сегашните им държатели всички направени подобрения върху същите по оценка на общинския съвет, чиито решения подлежат на обжалване, съгласно чл. 10 от закона за т. з. с.“.

Председателстващ В. Димчев: Които приемат § 5, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка втора от дневния ред — първо четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за морската търговия.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретар С. Рясков (д. сг): (Прочита законопроекта изцяло, заедно с мотивите към него — вж. прил. Т. I, № 31)

Председателстващ В. Димчев: Които приемат на първо четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за морската търговия, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка трета от дневния ред — първо четене законопроекта за допълнение на закона за работата на затворниците.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретар С. Рясков (д. сг): (Прочита законопроекта изцяло, заедно с мотивите към него — вж. прил. Т. I, № 16)

Председателстващ В. Димчев: Които приемат на първо четене законопроекта за допълнение на закона за работата на затворниците, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка четвърта от дневния ред — първо четене законопроекта за отпускане държавна еднократна помощ на чиновет на Столичната пожарна команда.

Министър В. Моллов: Аз моля тази точка 4 и точка 5 от дневния ред да се отложат, защото и да решим да отпуснем исканията помощи, може да няма средства, и работата да остане така.

Председателстващ В. Димчев: Пристъпваме към точка шеста от дневния ред — второ четене законопроекта за освобождаване гаранциите на отчетниците, служили при Борисовградското мирово съдилище и при Грънския окръжен съд, на Бръзничкия съдебен изпълнителен участък, при първото до 23 август 1927 г., а при изпълнителния участък до 19 март 1928 г. включително, зданията на които са били опожарени на 23 август 1927 г. и на 19 март 1928 г.“

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретар С. Рясков (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за освобождаване гаранциите на отчетниците, служили при Борисовградското мирово съдилище и при Грънския окръжен съд, на Бръзничкия съдебен изпълнителен участък, при първото до 23 август 1927 г., а при изпълнителния участък до 19 март 1928 г. включително, зданията на които са били опожарени на 23 август 1927 г. и на 19 март 1928 г.“

Н. Пждарев (д. сг): Г. председателю! Този законопроект минал ли е през комисията?

*) За текста на законопроекта, приет на първо четене, вж. прил. Т. I, № 1.

Председателстващ В. Димчев: Трябва да е минал, но понеже няма никакви изменения, затова няма и доклад на комисията.

Н. Пждарев (д. сг): Трябва г. докладчикът да го докладва. Трябва да има ред в Парламента.

Секретар С. Рясков (д. сг): Няма никакви изменения в него.

Н. Пждарев (д. сг): Може ли така? Законопроекти минават на второ четене, докладчикът ги няма, ние не знаем какво е решила комисията и ги гласуваме!

Председателстващ В. Димчев: Понеже няма докладчика, ще изоставим разглеждането на този законопроект.

Пристъпваме към точка седма от дневния ред — доклад на прошектарната комисия.

Има думата докладчикът г. Герасим Ангелов.

Ще се докладва по списък XIV, пореден № 22.

Докладчик Г. Ангелов (д. сг): Дона Иванова, от гр. София, вдовица от войната с малолетни деца, без достатъчно средства за преживяване, е била принудена да работи като чистачка в Столичното градоначалство, Полковото военно окръжие и други учреждения. При атентата в църквата „Св. Неделя“ през 1925 г. тя е пострадала, заболела и вследствие на това не могла повече да работи и да изкарва прехраната за себе и децата си. Обръща се към прошектарната комисия с молба да ѝ се отпусне помощ. Искане 100.000 л. помощ. Към молбата си прилага удостоверения от учрежденията, в които е работила, както и медицински протокол и пр. Тази молба е изпратена в Министерството на финансите за мнение, и отгледението за държавните дългове отговаря, че Дона Иванова е получила от специалния кредит за подпомагане пострадалите от атентата в църквата „Св. Неделя“ през 1925 г. помощ в размер на 3.000 л., че специалният кредит е окончателно изчерпан и че остава на прошектарната комисия да прецени дали на пострадалата се следва помощ или не.

Прошектарната комисия с болшинство реши да се отпусне на Дона Иванова, от гр. София, еднократна държавна помощ в размер 10.000 л.

Председателстващ В. Димчев: Има думата народният представител г. Цветан Стоянчев.

Ц. Стоянчев (з. в): Г. г. народни представители! Бяхме установили по-рано практиката при доклада на прошектарната комисия предварително в дневния ред да се пише по кой списък кой номер ще се докладва, за да могат народните представители своевременно да направят своите справки. Сега, както се прави докладът на прошектарната комисия, ние сме в невъзможност да знаем доколко правилно е взето решение по дадено прошение, дали няма нещо незаконно в искането и дали няма да допуснем нещо неправдо при нашия вот. Решаваме изключително по доверие към прошектарната комисия. Мене ми се струва, че би било редно, възприетата по-рано практика да се запази, и затова моля днес да отложим доклада на прошектарната комисия за утре, като се съобщи в дневния ред точно кои прошения ще се докладват, защото така, както става докладът на прошектарната комисия сега, ние просто не можем да се ориентираме по кой списък и номер се докладва, а камоли за какво се отнася.

Та, аз правя предложение сега да се отложи докладът на прошектарната комисия.

Н. Пждарев (д. сг): Не да се отложи, но за въ бжде да се спазва установеният вече ред.

Докладчик Г. Ангелов (д. сг): Всъщност от вас има предъ себе си списъкът на прошектарната комисия.

Председателстващ В. Димчев: Г. Стоянчев! Настояват ли на Вашето предложение?

Ц. Стоянчев (з. в): Да.

Г. Марков (з. в): Разбира се. Сега ние не знаем какво се разглежда, за какво ще гласуваме. Да се отложи докладът на прошектарната комисия сега и в дневния ред за следното заседание да се обозначи по кои списъци кои номера прошения ще се докладват.

Председателстващ В. Димчев: Има думата народният представител г. Иванъ Петровъ.

И. Петровъ (д. сг): Азъ ще подкрепя предложението на колегата отъ земеделската парламентарна група. И азъ считамъ, че най-целесъобразно е да се означава въ дневния редъ кои прошения ще бъдатъ разглеждани. Трѣбва въ дневния редъ да бъдатъ обозначени списъците и нумерата на прошенията, които ще бъдатъ докладвани, за да бъдемъ ориентирани. Така, както се докладватъ сега прошенията, ние често сме изненадвани, вършимъ една работа парцелива. Често има голѣми въпроси, които сѣтвърде интересни, засѣгатъ чувствително фиска, по които може да се развиятъ дебати; не трѣбва да се дебнатъ моментитъ и да се докладватъ прошения тогава, когато е най-удобно. Така, както е вписано въ дневния редъ: „Докладъ на прошетарната комисия“, това е много общо. Самъ г. министърътъ не е ориентиранъ и трѣбва да му се казва на ухото какво ще се докладва.

Докладчикъ Г. Ангеловъ (д. сг): Не сте прочели дневния редъ.

И. Петровъ (д. сг): Въ дневния редъ е казано само „докладъ на прошетарната комисия“.

Председателстващ В. Димчев: Има думата народният представител г. Стефанъ Пѣйчевъ.

С. Пѣйчевъ (з. в): Г. г. народни представители! Азъ съмъ съгласенъ съ предложението, което прави г. Цвѣтанъ Стоянчевъ и което се поддържа отъ г. Иванъ Петровъ. Искамъ само да изтъкна, че трѣбва да се установи единъ редъ — седмично единъ път да се прави докладъ отъ прошетарната комисия. Азъ съмъ членъ на прошетарната комисия и знамъ прошения, удовлетворени отъ прошетарната комисия презъ 1926 и 1927 г. и още не минали презъ Народното събрание, за да бъдатъ одобрени или отхвърлени. Има такива случаи. Единъ инвалидъ отъ войната, боленъ, подава заявление за помощ. Състоянието му е констатирано отъ лѣкари, които даватъ мнение, че страда отъ болестъ, за лѣкуването на която той трѣбва да отиде на Западъ. Заявлението му е пращано въ Министерството на финанситъ за мнение. То е дало съгласието си да му се отпусне помощъ, за да иде задъ граница да се лѣкува. Това заявление е било разглеждано отъ прошетарната комисия, и тя е решила да му се отпусне помощъ. Заявлението е разглеждано презъ 1927 г., а днесъ е 1930 г. Дали е живъ или умрялъ този човѣкъ, ние не знаемъ. Има единъ другъ случай. Една бедна жена въ Ямболъ ражда две момчета близнаци презъ 1927 г. Дала е заявление да ѝ се отпусне еднократна помощъ, защото е бедна и не може да изхранва децата си. Заявлението ѝ е минало презъ прошетарната комисия, но тукъ не е докладвано.

Ето защо азъ съмътамъ, че трѣбва да се заведе редъ и да се опредѣли единъ день въ седмицата за докладъ на прошетарната комисия, за да може да се ликвидира съ тѣзи натрупани прошения. Това позелява и правилникътъ. Само въ такъвъ случай ще може да се разчистятъ всички заявления въ прошетарната комисия. Сега почна се докладътъ на прошенията, нека разгледаме нѣкое и друго прошение, но отгукъ нагатакъ да се знае, че за въ бъдеще единъ день въ седмицата прошетарната комисия ще трѣбва да прави докладъ.

Председателстващ В. Димчев: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ В. Молловъ: Г. г. народни представители! Въпросътъ за прошенията въ Народното събрание е въпросъ, който отдавна интересува и народното представителство, и други лица, които сѣтпринудени да се отнасятъ къмъ Народното събрание. Преди действащия сега правилникъ разглеждането на прошенията въ Народното събрание, както се бѣше изразилъ единъ отъ нашитъ видни държавници, действително приличаше на задушница. Желателно е да нѣма никога разглеждане на прошения отъ такъвъ характеръ. Трѣбва да има единъ установенъ редъ за разглеждане на прошенията и този установенъ редъ личи съ голѣма яснотъ отъ глава IX на правилника за вътрешния редъ на обикновеното Народно събрание.

Тамъ е казано, че заявления, за които комисията намира, че заслужаватъ внимание, трѣбва предварително да бъдатъ изпратени (Чете) „при надписъ въ надлежното министерство“ — съгласно чл. 106 отъ конституцията — „за обяснение или мнение. Следъ получаване такива, комисията разглежда всѣко отъ тѣхъ и взема решение.

Чл. 64. Ако при разглеждането на нѣкое прошение или жалба комисията се удостовѣри, че просителътъ не се е билъ отнесълъ по-напредъ до надлежното учреждение, компетентно да се произнесе по работата, прошениято се връща отъ комисията при надписъ, чрезъ канцеларията на Събраниято, на просителя. Тая наредба не се отнася до жалби срещу непосредствени служебни действия на министри или до прошения (петиции) за искане изработването или измѣнението на нѣкой законъ“.

Отъ тѣзи постановления на правилника, въ връзка съ конституцията, става много ясно, че задачата на прошетарната комисия би могла да бъде извънредно много облекчена. Прели всичко, има заявления, които въобще нѣма защо да се разглеждатъ отъ прошетарната комисия, защото трѣбва да бъдатъ разглеждани и разрешени въ надлежитъ административни учреждения. На първо мѣсто, тукъ се отнасятъ всички прошения, молби или заявления за опрощаване на данъци, на глоби и т. н., защото съответнитъ учреждения, съответнитъ министерства би трѣбвало, ако намѣрятъ тѣзи заявления за уважителни, да ги удовлетворятъ по надлежния начинъ. Азъ, като министъръ на финанситъ, винаги съмъ въ състояние да провѣря имотното състояние на просителя, и ако той се намира въ крайнѣ бедно положение, естествено, азъ не мога да събирамъ данъка му; обаче следъ провѣрката би трѣбвало да внесе тукъ, въ Народното събрание, предложението за опрощаване на този данъкъ. Тогава и Народното събрание ще бъде напълно освѣтлено и отговорността на министерството ще бъде ангажирана и, следователно, решението ще бъде и целесъобразно, и законно.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. министре! Въ последнитъ 10 години, откакъ съмъ депутатъ, не е имало единъ случай Министерството на финанситъ да внесе предложение за опрощаване на данъци. А не може да се смѣта, че презъ това време не е имало хора, които сѣтзаслужвали да имъ се опрости данъкътъ.

Министъръ В. Молловъ: Съвършено сте правъ, но при все туй Министерството на финанситъ е проучило въпроса и има вече съставени списъци — още не сѣтзакончательно приключени — на всички лица, които трѣбва да бъдатъ освободени отъ тая тежестъ, да тежатъ върху тѣхъ несъбираеми данъци. При даденъ случай тѣзи списъци ще бъдатъ внесени тукъ, но въ тая работа прошетарната комисия — извинете, г. Пждаревъ — често пъти се намѣсва по единъ съвършено нецелесъобразенъ начинъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Не я оправдавамъ. Ние тукъ сме отхвърляли такива искания.

Министъръ В. Молловъ: Внасятъ се тукъ известни предложения, не се иска мнението на Министерството на финанситъ, министърътъ на финанситъ нѣкой път присѣтствува, нѣкой път отсъствува, и тогава минаватъ разни решения. Опрощава се данъкъ на едного, пъкъ като се опроси на едного, човѣкъ ще трѣбва да има последователност и чувство на справедливостъ, за да не се противопостави въ други случаи.

Н. Пждаревъ (д. сг): Не сме допускали да се опрощаватъ данъци по решение на комисията.

Министъръ В. Молловъ: Слава Богу!

На второ мѣсто, по другитъ заявления непременно трѣбва да има надписъ отъ надлежното министерство съ обяснение или мнение. Последния път, когато присѣтствувахъ тукъ въ заседание на Народното събрание, можахъ да констатирамъ, че по повечето отъ заявленията не е било искано мнението на Министерството на финанситъ. На това азъ съмъ настоявалъ много и понѣкога съмъ ставалъ тукъ неприятенъ въ смисълъ, че съмъ се противопоставялъ на нѣкои предложения, може би справедливи, но за които предварително не съмъ казалъ абсолютно никакво мнение. И затуй желателно е сега, при тоя случай, да се припомни на г. председателя на прошетарната комисия, на самата прошетарна комисия, че всички заявления отъ подобенъ характеръ, решени досега или нерешени, трѣбва да бъдатъ изпратени въ Министерството на финанситъ за мнение или за обяснение, за да могатъ да бъдатъ разглеждани тукъ. Министерството ще даде мнението си по тѣхъ въ най-скоро време.

На трето мѣсто, азъ съмъ напълно съгласенъ — това е въ духа на правилника — следъ като вече прошетарната комисия е взела решение, Народното събрание да бъде предварително предизвестено за списъцитъ и нумерата на прошенията, които ще се разглеждатъ въ заседа-

нието. Терминът „докладъ на прошетарната комисия“ не обгръща конкретни случаи, той обгръща всичко. И ето сега азъ, министъръ на финанситъ, имамъ предъ себе си само списъкъ XVII. Азъ не зная другитъ списъци. Бяхъ ги събралъ всички тукъ, но въ мое отсъствие нѣкой любознателенъ човѣкъ ги е прибралъ, нѣма нито единъ; да ги търся сега, не зная кога ще ги намѣря, следователно, или бихъ забавилъ самия докладъ, или въ всѣки случай нѣма да бѣда достатъчно освѣтленъ. Ето защо азъ сжщо тъй бихъ желалъ да се въведе тази практика — да се съобщава въ дневния редъ кои прошения ще се разглеждатъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): По този въпросъ има решение на Камарата, и бюрото почна по едно врѣме да го прилага, нс после спрѣ.

Министъръ В. Молловъ: Толкова повече сега, следъ тѣзи дебати, ще продължи да го изпълнява.

Правилникътъ разрешава сжщо тъй и другия въпросъ. Въ чл. 67 е казано: (Чете) „Всѣка сѣбота предложенията на прошетарната комисия се докладватъ на Събранието, което взема по тѣхъ решение“. Сега, понеже сѣбота е не-заседателенъ день, опредѣли се петъкъ за докладъ на прошетарната комисия. За голѣмо съжаление, често пѣти не остава време за разглеждане на прошения въ петъкъ, но нека се съгласимъ да разгледаме този петъкъ всички прошения, които сж изброени въ списъцитъ, и да се разчисти сѣ този въпросъ.

По изключение, въпросътъ, който се докладва отъ г. Герасимъ Ангеловъ, понеже вече е докладванъ, най-сетне нека мине и следъ туй да отложимъ разглеждането на другитъ прошения за следното заседание, когато народното представителство ще бѣде предизвестено въ дневния редъ за прошенията, които ще се разглеждатъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петъръ Анастасовъ.

П. Анастасовъ (с. д): Г. г. народни представители! Ползувамъ се отъ случая да отправя едно запитване къмъ г. министра на финанситъ въ връзка съ докладитъ, направени отъ прошетарната комисия тукъ: известно ли е на г. министра, че има молби, които сж удовлетворени отъ Парламента, обаче решенията не сж напечатани въ „Държавенъ вестникъ“?

Министъръ В. Молловъ: Не ми е известно.

П. Анастасовъ (с. д): Такъвъ е случаятъ съ молбата на Тодорича П. Николова, отъ Мехомия, живуща въ София, на която, по решение на прошетарната комисия и следъ туй на Парламента, е отпущната помощъ 10.000 л. Финансовото министерство, обаче, въпрѣки че Парламентътъ е взелъ решение, се противопоставя и връща заявлението въ прошетарната комисия съ предложение, щото тя да промѣни своето решение и наново да внесе въпроса въ Парламента. Въ заседанието си отъ 8 мартъ 1928 г. прошетарната комисия, като се е занимавала съ писмото на Финансовото министерство, отново е решила, че не може да промѣни решението си не само защото нѣма нѣкои особени основания да направи това, но защото и Парламентътъ е разрешилъ въпроса и, следователно, Финансовото министерство не е властно да отмѣнява едно решение на Парламента. И съ писмо № 1.075 отъ 10 априлъ 1928 г. тя е отговорила въ този смисълъ на Финансовото министерство. Това последното, обаче, въпрѣки това, не е взело актъ отъ отговора на прошетарната комисия, и решението по тази молба и до днесъ не е обнародвано въ „Държавенъ вестникъ“. Мисля, че такива работи не бива да ставатъ.

Министъръ В. Молловъ: По този въпросъ не зная нищо. Ще си взема бележка. Министерството не е пререшавало решения на Народното събрание.

П. Анастасовъ (с. д): Искало е, обаче, да упражни давление.

Министъръ В. Молловъ: Може би е върнало нѣкои решения, ако известни фактически данни е трѣбвало да бѣдатъ взети подъ внимание отъ прошетарната комисия и тя не ги е взела. Та, може би, такъвъ е и този случай; азъ не зная това, но ще направя справка.

Докладчикъ Г. Ангеловъ (д. сг): Г. министре! Има и другъ случай. Презъ 1928 г. Дупнишката община е поискала отъ Министерството на желѣзницитъ да ѝ се отпустне единъ казанъ. Молбата ѝ е прашана въ Министер-

ството на желѣзницитъ и въ Вашето министерство, г. министре. Казанътъ е отпущнатъ, обаче общината го чака отъ 1928 г. досега, за да го постави въ банята, да може да се кѣпе населението. Значи, цѣли две години ще станатъ, откакъ чакатъ този казанъ, но не може да се даде, защото въпросътъ не е миналъ презъ Народното събрание.

Трѣбва да се даде възможностъ, щото всички тѣзи заявления, които стоятъ неразгледани отъ 1927, 1928, 1929 г., да минатъ, та които ще се приематъ, да се приематъ, а които ще се отхвърлятъ, да се отхвърлятъ и да се разчистятъ.

Министъръ В. Молловъ: И азъ казвамъ сжщото.

Председателствуващъ В. Димчевъ: На първо мѣсто ще разрешимъ въпроса за начина на поставяне въ дневния редъ доклада на прошетарната комисия по списъцитъ ѝ.

Както знаете, всичкитъ ѝ списъци сж разладени на г. г. народнитъ представители. Въ тия списъци фигуриратъ имената на докладчицитъ, кратко съдържание на всѣко заявление и решението на прошетарната комисия. Сега се иска понеже сж се набрали много преписки за докладване, да се реши кои отъ тѣхъ да бѣдатъ докладвани въ Събранието.

С. Савовъ (д. сг): Да почнемъ отъ списъкъ № I и до края — по редъ.

Н. Топаловъ (д. сг): Да се изчерпи първиятъ списъкъ, а после другитъ.

С. Савовъ (д. сг): Да се привърши първиятъ списъкъ и следъ това другитъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Добре. Значи, правите предложение въ този смисълъ.

Има предложение да се опредѣля въ дневния редъ поименно кои заявления отъ даденъ списъкъ ще бѣдатъ докладвани тукъ.

С. Савовъ (д. сг): Не така, а кой списъкъ ще се докладва.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Вие правите друго предложение — списъцитъ да се докладватъ по реда си.

С. Савовъ (д. сг): Ха, така!

П. Анастасовъ (с. д): Това не е разумно, защото има нѣкои прошения отъ спешенъ характеръ. Може ли такава нѣщо?

Председателствуващъ В. Димчевъ: Разумно, неразумно — правятъ се предложения, и азъ ще ги поставя на гласуване по реда на постѣпването имъ.

Първото предложение е въ смисълъ, да се посочватъ въ дневния редъ поименно ония заявления отъ списъцитъ на прошетарната комисия, които ще се докладватъ.

С. Савовъ (д. сг): Това не може.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Второто предложение е въ смисълъ, списъцитъ да се докладватъ по реда си.

С. Савовъ (д. сг): Така. Като се изчерпи единъ списъкъ, тогава да се почне другъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Като се изчерпи първиятъ списъкъ, тогава ще следва вториятъ и т. н.

Ще положи на гласуване първото предложение. Които го приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приематъ второто предложение, . . .

С. Георгиевъ (д. сг): Значи, списъцитъ да се докладватъ по реда имъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Да. — . . . моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема. Значи, списъцитъ ще се докладватъ по реда имъ. Ще вдигнемъ заседанието. Следното заседание ще бѣде утре.

Пристѣпваме къмъ опредѣляне дневния редъ.

Първата точка ще бѣде — трето четене на законопроекта за измѣнение закона за трудовитъ земледѣлски стопанства, който бѣ приетъ днесъ на второ четене.

Следъ това следватъ другитъ точки отъ днешния дневенъ редъ.

Има думата народният представител г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Въ скоро време ще бъде поставенъ на разглеждане отъ Народното събрание договорътъ, подписанъ въ Хага. Азъ смѣтамъ, че е едно задължение къмъ народното представителство да му бъде раздаденъ докладътъ на нашия експерти, който бѣ представенъ, за да се действа за облекчение на нашето положение въ връзка съ въпроса за репарациитъ.

Азъ смѣтамъ, че е необходимо тоя докладъ да бъде раздаденъ своевременно на народниѣ представители, за да не бъдатъ тѣ изненадани съ дебатитъ по договора, подписанъ въ Хага, и да не бъдатъ заварени недостатъчно освѣглени. Моля бюрото на Камарата да има грижата да поиска отъ правителството да направи това.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата г. министърътъ на външнитъ работи.

Министъръ А. Буровъ: Излишна е тая покана, тъй като правителството е вземало всички мѣрки.

Н. Пждаревъ (д. сг): Толкова по-добре.

Министъръ А. Буровъ: Всички документи се печататъ; тѣ сж нѣколко и трѣбва да се провѣри гочно текстътъ имъ; щомъ като бъдатъ готови, може би утре вечеръ, ще бъдатъ раздадени на г. г. народниѣ представители.

Г. Марковъ (з. в): Г. председателю! Азъ ще моля да се постави въ дневния редъ законопроектъ за подпо-

магане на пострадалитъ отъ стихии. Сега е зименъ сезонъ, и Парламентътъ ще намѣри време да го разгледа. Знаете, че се иска по административенъ редъ да се разреши този въпросъ. Ние искаме да се разреши парламентарно.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Г-да! Имайте предъ видъ, че въ дневния редъ на утрешното заседание фигурира докладъ на прошегарната комисия. Съгласно решението, което вземахме, отъ утре ще почне разглеждането на заявленията по реда на списъцитъ на прошегарната комисия.

С. Савозъ (д. сг): Напр., отъ списъкъ 1 до списъкъ V.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Моля г. г. докладчицитъ, имената на които фигуриратъ въ първиѣ списъци на прошегарната комисия, да бъдатъ готови, за да докладватъ.

Който приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка.

Г. Марковъ (з. в): А законопроектъ за подпомаганъ пострадалитъ отъ стихии?

Н. Топаловъ (д. сг): Нѣма го г. министърътъ на вътрешнитъ работи.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Болшинство, Събра- нието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 18 ч. 55 м.)

Председателъ: АЛ. Ц. ЦАНКОВЪ

Подпредседателъ: В. ДИМЧЕВЪ

Секретаръ: СТ. РЯСКОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народните представители: Никола Андреев, Йорданъ Абаджиев, Йосифъ Марулевъ и Георги Пъчевъ	691	Законопроекти: 1. за изменение закона за трудовитъ земеделски стопанства. (Второ четене — приемане)	691
Питане отъ народния представител Петъръ Анастасовъ къмъ министра на финансите (устно) — относно необнародването досега решението на Народното събрание по молбата на Тодорица п. Николова отъ Мехомия за отпускане еднократна държавна помощ въ размиръ 10.000 л. (Развиване)	704	2. за изменение и допълнение закона за морската търговия. (Първо четене — приемане)	702
Предложения: 1. за безплатно отпускане бракуваното облъкло отъ Столичното полицейско коменданство за Комитета за подпомагане бедни неджави хора въ София. (Съобщение)	691	3. за допълнение закона за работата на затворниците. (Първо четене — приемане)	702
2. за отпускане лична народна пенсия на писателя Кирилъ Христовъ, Антонъ Страшимировъ и Георги П. Стаматовъ и за отпускане 100.000 л. помощ на писателя Елинъ-Пелинъ (Димитъръ Ивановъ). (Съобщение)	691	4. за освобождаване гаранциите на отчетниците, служили при Борисовградското мирово съдилище и при Трънския окръженъ съдъ — на Бръзничкия съдебенъ изпълнителенъ участъкъ, при първото до 23 августъ 1927 г., а при изпълнителния участъкъ до 19 мартъ 1928 г. включително, зданията на които сж били опожарени на 23 августъ 1927 г. и на 19 мартъ 1928 г. (Второ четене — прочитане заглавieto и отлагане)	702
3. за освобождаване Държавната печатница отъ мито, данъци, такси и бери за внасяните отъ нея презъ 1930 г. машини, техните части, консумативни материали и пособия. (Съобщение)	691	Прошения: 1. Иванова Дана отъ гр. София — да ѝ се отпусне помощ като пострадала при атентата въ църквата „Св. Недѣля“ презъ 1925 г. и останала вдовица отъ войната съ малолѣтни деца, безъ достатъчно сръдства за преживяване. (Отложено)	702
		2. Реши се списъците на проштарната комисия да се докладватъ по редъ	704
		Дневенъ редъ за следното заседание	704